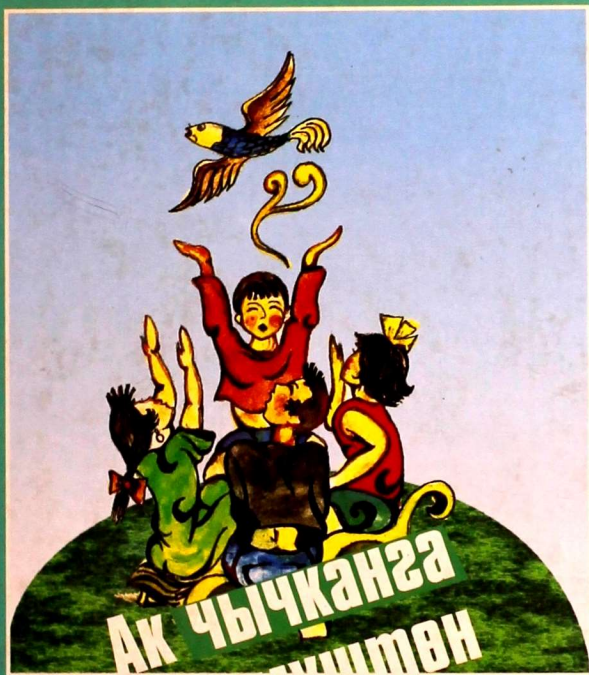

83.8

№ 25

КАРЫМШАК ТАШБАЕВ

АК ЧЫЧКАНГА
КҮМҮШТӨН
ТАКА
КАКТЫМ

УДК 821.51-93
ББК 83.8
Т 25

КРнын патент кызматына караштуу интеллектуалдык менчик боюнча мамлекеттик фондусунун жетекчилигине жана жамаатына, ошондой эле Ош шаарынын Мэри – Ж. Исаковго демөөрчүлүк кылгандыгы үчүн ыраазычылыгымды билдирем.

Автор

Ташбаев Кармышак (Аликетегин).

Т 25   **Ак чычканга күмүштөн така кактым:** Ырлар. *(Жаш ата-энелер, бөбөктөр, тестиер балдар үчүн ырлар).* – Б.: «Бийиктик», 2009. – 152 б.

ISBN 978-9967-13-529-1

Жумуриятыбызга белгилүү акын, Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек синирген ишмер Кармышак Ташбаевдин бул китебинде кыргыз элинин салт-санаа, бешик, оюн ырлары, жаныбарлар, жаратылыш кубулуштары, эл-жер, Мекен жана балдар дүйнө таанымына арналган ар түрдүү ырлары топтоштурулду.

Т 4803300200-09

УДК 821.51-93
ББК 83.8

ISBN 978-9967-13-529-1

© Ташбаев Б., 2009

БАЛДАР ДҮЙНӨСҮ КИТЕБИНЕ УЧКАЙ СӨЗ

Колуңуздагы жамалы жарык ыр китеп жумурай Адам пешенесинин эң сүймөнчүк муунун ээлеген кенжетай наристелерибиз менен кол арага жарап бараткан тестиерлерибизге, небере-чөбүрөлөрүнүн жытына тойбой шоркурата жытташкан чоң ата, чоң энелерибизге, автордун буйругу менен айтканда биринчи бөбөк күткөн жаш жубайларга арналат.

Баланын түйүлдүккө айланып, «ыңаа» тартып жарык дүйнөгө келиши, торолуп кадам шилтеп, тиш жаруу доорунан ажарлуу кенжетай, тестиер балдарын жашоо кумарын аңтарып, аларды кайрадан өздөрүнө тартуулап, аныгын айтканда, өзүнө өзүн таанытуу, дагы да тактап айтканда, балдарды өздөрүн өздөрү тарбиялоого машыктыруунун өрнөктүү каражатын иштеп чыккан акын. Мисалы, эсеп-кысап же салаалардын оюну жана «Табият, айбанаттар дүйнөсү жөнүндө табышмактуу ырлар» аттуу ыр шингилдери китеп даректелген окурмандын ой-курчутма жадыбалына, сары санаа жүгүртмө дубалына айланганбы десе болот.

Китеп журтубуздун салт-санаасына, ырым-жырымына, эзелки жөрөлгө-жосунуна балдарды беттештирип, кабыл алдырып өздөштүрүп, аларды кезектеги өз балдарына оодарышын ниет тутунат китеп ээси жаш жубайларга. Бирок ал акыйкаты кабыл алган заман инсандары барбы?

Иш-кызматтан улам ушу таптагы жаш жубайларга же ага бой сунуп турган улан, кыздарга дал ошол ата-бабабыз осуят калтырган озуйпалар, накыл сөздөр жөнүндө аңгеме-дүкөн куруп же учкай китептерди дыкатына собол иретинде ташта-саңыз, түк ооз ачпай уятсыз калтырышат. Мейли ал ошолордун намысына калсын дейли.

Китеп жараткандын ниети апачык. Эмнеси болсо дагы азыркы урпактарыбыз ата-бабаларыбыз сунуш кылыптыр, бирок унут болуп бараткан баалуу нускаларын кайрадан жаңыртып, эскере жүрүүбүздү дыкатыбызга салып олтурат.

Дилден айтканда элдик ширетмелерди ого бетер ширетип ыр жараткан акынга урмат-сый гана айтарыбыз.

*Мырза СУЛАЙМАНОВ,
филология илимдеринин доктору, профессор,
Кыргыз Республикасынын билим берүүсүнө эмгек
сиңирген кызматкер.*

САЛТ-САНАА БИРЛАРЫ

БАЛАГА АЗАН АЙТУУ БЫРЫ

Аллоуакпар, Аллоуакпар, Аллоуакпар,
Уккула, бардык тарап, бардык катмар,
Алпейимдиги бардыгын сактаар.
Теңирим мына бизге дөөлөт берди,
Ааламга көз жарып адам келди!
Айыл-апа баарыңа сүйүнчү айтам
Арабызга арыштаар кадам келди.

Кең пейилге кеңири бакыт берди,
Касиети колдосун кара жерди.
Азан айтып баланың атын коём,
Алла Таала буюрган затын коём.
Теңсингенден теңирим бала берди,
Терметсин деп бешигин жана берди.
Уул болсо өз элин жоодон сактаар,
Энекеси эмизген сүтүн актаар.
Жерин айдап жайытта малын багар.
Жер сугарып тер төгүп нанын табар.
А кыз болсо – көкүлүнө мончок тагар,
Кийиз жасап, гүл тагып үйүн жабар.
Энесинин колунан ишин алаар,
Мейман келсе төрүнө кийиз салаар,
Үйдүн ичин түрлөнтүп сайма саяр...
Айткыла, уул бекен? Же кыз бекен?
Жарыктыкка кандай Жан төрөлдү экен?
– Уккула, уул экен! Уул экен!

Уул болсо – элине медер болсун,
Өз элинин баркына жетээр болсун.
Эр жетип, элдин милдетин алып,
Журтун коргоп кубаттуу күчкө толсун!
Аллоуакпар, аллоуакпар, аллоуакпар,
Укуула, бардык тарап, бардык катмар, –
Баланын айтам – Аллаберди болсун аты,
Эр жетип, эркин өсүп, күчкө толсун!
Өз жеринин турпагынан кубат алсын,
Өз элинин тагдырына күйүп-жансын,
Бардык айыл апага тегиз болсун,
Төрөлүүчү инилери эгиз болсун!
Омийин! Аллоуакпар, аллоуакпар!
Аллабердини Алла өзү сактаар...

БАЛАНЫ ООЗАНТКАНДА

Бабалардын ырымы,
Жарык күн бу чыныгы.
Ата-энеңдин жолу бул,
Умай эне колу бул.

Ыйлап оозуң ачканың,
Жашоо даамын татканың.
Төрөлдүң бул Ай менен,
Оозанталы май менен.

Атаң таткан сары май
Энең таткан сары май!
Өмүр сүргүн арыбай,
Жаксын сага дарыдай!

БАЛАНЫ ЫСЫРЫКТАГАНДА

Ырым-жырым талабы,
Арча ысырык жагалы.
Арча күйсүн чатырап,
Бала көөнү ачылат.

Ысырык бул, ысырык,
Илдет кетсин кысылып.

Калбай күйсүн күкүмү,
Үйгө толсун түтүнү.

Жолобостон балама,
Оору качсын талаага.

Чөлгө кетсин жамандык,
Үйдө турсун амандык.

Ысырык бул, ысырык!

БАЛАНЫ ЖУУНДУРГАНДА

Көнгүн балам, сен эми,
Чыйраталы дененди.
Самындайлы колунду,
Анан жууйлу жонунду.

Кирдебесин курсагын,
Таза жүрсүн буттарың.
Жыттар чыксын ачыган,
Суу төгүлсүн чачыңан.

Аппак болсун моюнун,
Жыпар чачсын коюнун.
Бул тазалык белгиси,
Балам жырғап сергисин.

Оору сыркоо миндеген,
Агып кетсин суу менен.
Жамандыкты уксагын,
Таза жуунуп уктагын.

БАЛАНЫ КӨРГӨНҮ КЕЛГЕНДЕ

Кана, бирден келгиле,
Капкара көз баламдын
Көрүндүгүн бергиле.

Айдай жүзүн каранар,
Ак бетинен өпкөнүн,
Алтын менен барабар

Күндөй жүзүн каранар,
Мурунунан өпкөнүн,
Күмүш менен барабар.

Бөбөк келди дүйнөгө,
Көрүндүгүн бербесең,
Көрөмүн деп дүрбөбө.

Байыркы бул жол-жобо,
Арбын акча бербесең
Колума –
Аламын деп болжобо?!

БАЛА ТИШ ЖАРГАНДА

Жаз жарылып кыш чыкты,
Жан балама тиш чыкты!
Чайноо үчүн тамагын
Ар күнү ага иш чыкты.

Күлкүсүнө камынды,
Мүлкү тиши жарылды!
Кичине деп ойлобо
Ага жумуш табылды!

Кубанамын ичимен,
Чыккан эки тишинен.

Апакеси айлансын
Кичинем ий, кичинем!

БАЛАГА ЖАҢЫ КИЙИМ КИЙГИЗГЕНДЕ

Биссмила, балам ай,
Эски кийимің таламай.

Жакшы тилек туюлсун,
Жаңы кийимің буюрсун.

Көйнөгүң күзгө жетсин,
Өмүрүң жүзгө жетсин!

Кемселиң бир жылдык болсун,
Өмүрүң жүз жылдык болсун.

Жакасы майлуу болсун,
Этегиң ылайлуу болсун.

Мингениңди оздурган,
Кийгениңди тоздурган.

Жакшылыктар туюлсун,
Жаңы кийимің буюрсун.

Омийин, бата кылалы,
Каниет кылып туралы!

БАЛАНЫ СОРОТУУ, ЭРКЕЛЕТҮҮ ЫРЛАРЫ

АЛТЫН БАЛАМ ЫЙЛАБА

Алтын балам ыйлаба,
Апакеңди кыйнаба.
Алыс жакта атаке,
Арып келээр кыйлада.

Агып тоонун башынан,
Сайда суулар ташыган.
Айлансынчы апакең,
Көздөн аккан жашыңан!

СЫЛАЙТ АЛТЫН БАШЫНДЫ

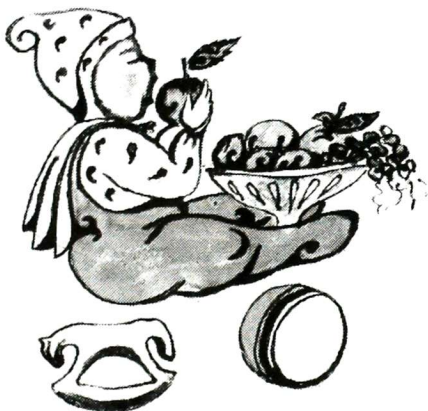
Ыйлабачы Белегим,
Жаңгак чагып беремин.
Кур баканын бутуна
Мончок тагып беремин.

А кур бака секирет,
Капанды бут кетирет.
Ичип алат ашыңды,
Аарчыйт көздөн жашыңды.

Тарап берет көкүлүң,
Сылайт алтын башыңды.
Ыйлабагын ынаалап
Анан уулум кубанат,
Жаз келгенде жарышып
Ырдайт ква, ква-лап!

ЧЫДАМКАЙ БОЛ, КАРАЛДЫМ

Санга бөлүп санаамды,
Ким ыйлатты баламды?
Ыйлаткандын эси жок,
Ыйманынын чети жок.
Чыдамкай бол, каралдым,
Акылы жок алардын.
Ким ыйлатса баламды,
Издеп эртең табамын.
Балдар сенин досторун,
Бардаш кылгын болпогум.
Алар сени ойнотот,
Агын сууну бойлотот.

АПАСЫНЫН ЧОЛПОНУ

Менин кызым Аңаркан,
Апасы аны таап алган.
Атасынын бактына,
Айдан, Күндөн жаралган.

Үмүтүмдүн бир кызы,
Үйүбүздүн нур кызы.
Апасынын Чолпону,
Атасынын Жылдызы.

Тамагында меңи бар,
Айылында теңи бар.
Бойго жеткен кезинде,
Байга берээр жери бар.

Көздөрүндө шамы бар,
Көкүрөктө калы бар.

Көрбөй калса апасы,
Көксөп сүйүп сагынар.

Кой көзүмдүн шарты бар,
Көргөн күйөө жактырар.
Шекери бар бетинде,
Илебинде канты бар!

КАЛЫҢЫНА ТӨӨ КЕЛЕТ

Аппак кызым, нур кызым,
Алдейлеген жылдызым.
Айдай сулуу экен деп,
Ардактасын кыргызым.

Акесинин тууганы,
Абасынын тумары.
Атасынын кумары,
Апасынын чырагы!

Бойго жетсе жаркыным,
Жол-жолдорду чаңыткан,
Калыңына жылкы айдап,
Жуучу келээр алыстан.
Менин жарым болсо деп,
Балдар келээр жарышкан!

Калыңына төө келет,
Каадасына бээ келет.
Короо толгон кой келет!
Атакеси кубанып,
Алты күнү той берет.

АК БОЗ ЖОРГО МИНГИЗЕМ

Кана, кызым келе гой,
Эмчегинди эме гой.

Ата-энең эркелеп,
Чоңоё бер эртелеп.

Чоңойгуча кызымды,
Жыпар мончок тагамын.
Жибекке ороп багамын.
Алтын сөйкө тагамын,
Ай алдында багамын.
Күмүш сөйкө тагамын,
Күн алдында багамын!

Ак жибектен кийгизем,
Ак боз жорго мингизем.
Жашыл жибек кийгизем,
Жалдуу жорго мингизем,
Абдан билим алгын деп,
Окууларга киргизем.

Кана, кызым келе гой,
Ак маманды эме гой!
Ата-энең эркелеп,
Чоңоё көр эртелеп.

ТЕЛЕГЕЙИҢ ТЕҢ БОЛСУН

Айланайын аппагым,
Ай-талаадан тапканым.
Арып калган кезимде,
Ата-энесин бакканым.

Апасынын өбөгү,
Атасынын жөлөгү.
Агасынын тилеги,
Эжесинин бөбөгү.

Телегейиң тең болсун,
Келечегиң кең болсун.

Апакендин эбиреп,
Айткан сөзү эм болсун.

МУРУНУМДУН ЖЫТЫ БУЛ

Менин уулум талпынган,
Чоң-чоң кыздар барк кылган.
Көкүлү бар тилладан,
Чоросу бар алтындан.

Мурунумдун жыты бул,
Бир үйүмдүн куту бул.
Энесинин колу бул,
Энесинин буту бул.

Атасы таап алганы,
Апасынын ардагы.
Эрезеге жеткенде,
Элге тийет жардамы!

ТҮЛӨГҮМСҮҢ ТАПТАГЫ

Көөдөнүмдө жанымсың,
Гүлдөп турган багымсың.
Кап-караңгы түн ичи
Жарык чачкан чырагымсың.

Булбулумсун шаптагы,
Бир гүлүмсүң бактагы.
Торгоюмсун сайраган,
Түлөгүмсүң таптагы.

Атаң менен экөөлөп,
Биз жүрөбүз жетелеп,
Ойноо кезиң келелек,
Оюнкараак эселек.

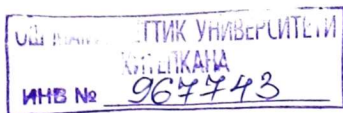
ОҢ БУТУНДУ КӨТӨРЧҮ

Акем мына келмек деп,
Калдың мына эмгектеп.
Үргүлсүнчү апакен,
Сени олтурган эрмектеп.

Өпкө-боорум чабайын,
Өзүң болчу төлгөчү.
Акең келсе аскерден,
Оң бутунду көтөрчү?!

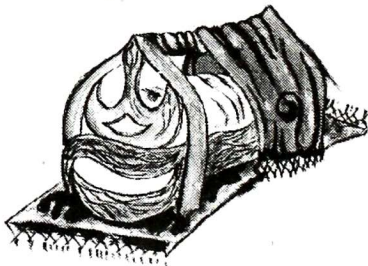
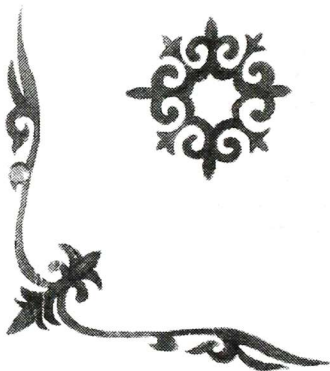
Жазып апан капасын,
Эртең тай-тай басасын.
Кой дегенге болбостон,
Колдон чыга качасын.

Бешигиңе байыр алып,
Уктачы эми жайланып.
Апакеси кетпейби,
Чоросунан айланып!

БЕШИК ЫРЛАРЫ

КЕЛДИ БЕШИК ЭГЕСИ

Кач, качкыла женеси,
Келди бешик эгеси.
Атаң жаткан бул бешик,
Энең жаткан бул бешик,
Жатып укта сен эми,
Бүгүн сага берели!
Күлдөн болсун күлтүгүн,
Үйү болсун уйкунун,
Алдында бар шимегин,
Узун болсун тилегиң.
Оюнчугуң жаныңда,
Апаң сенин камыңда.
Кана бутун оройлу,
Биз тилектеш болойлу.
Белдигинди таңалы
Тынчтык болсун сага бу!
Уктаталы терметип,
Кана атыңды чабалы!
Алдей, алдей ак бөпөм,
Уйку даамын тат бөпөм?!

УЙКУҢ МЫНА КАНЫПТЫР

Уйкуң мына каныптыр,
Арка белиң талыптыр.
Түнү бою уктадын,
Таң агарып калыптыр.

Энеңдин бул казалы,
Кол, бутунду жазалы.
Өтүп жатат ар күнү,
Өктөм турмуш азабы.

Сүт, май болсун ичкенин,
Оорубасын эч жерин.

Жүргөн жерин тоо болсун,
Дени-кардың соо болсун.

МАМЫК БОЛСУН ЖАЗДЫГЫН

Айланайын ак балам,
Ак бешикке жат балам.
Умай энең колу бул,
Уйку даамын тат балам.

Бул абандын бешиги,
Бул бубандын бешиги.
Минтип бүгүн алардын,
Сага тийди кешиги.

Уйкунду бир аз бүгүн,
Уктадың сен аз бүгүн.
Кебез болсун төшөгүн,
Мамык болсун жаздыгын.

ЧЫРГООЛОНУП ЫЙЛАБА

Алдей, алдей ак бөпөм,
Ак бешикке жат бөпөм.
Апаң келди алдына,
Ак маамды тат бөпөм.

Алдей, алдей ыйлаба,
Апакеңди кыйнаба.
Ак мамыкка оронуп,
Уктап калчы кыйлага.

Алдей, алдей апагым,
Эңсеп жүрүп тапканым.
Эртең бойго жеткенде,
Ээси сенсиң бакчамын.

Алдей, алдей әрмегим,
Алла Таала бергеним.
Атаң жүрөт жумушта,
Аны әртелеп кел дедим.

Алдей, алдей кубатым,
Айдай жарык жанганым.
Чыргоолонуп апанды,
Чоң түйшүккө салбагын.

АЛДЕЙ, АЛДЕЙ УКТАП КАЛ

Алдей, алдей жарыгым,
Ачып калды камырым,

Уктап калчы мемиреп,
Уйкундун тең жарымын.

Тоодон чубап мал келет,
Уйкун буга дал келет.
Камырды жаап казанга,
Энең бизге нан берет.

Учкашканга ат жакшы,
Уктаганың бат жакшы.
Катышпаган туугандан,
Кадыры бар жат жакшы.

Алдей, алдей кулунум,
Уктата албай курудум.
Бул турмуштун билбейсиң,
Өөдө-ылдый бурумун,
Чиелешкен тутумун.

Жардам берсе жакының,
Кийин жетет акылың.
Алдей, алдей уктап кал,
Ак кебездей асылым!

КЕНЕН БОЛСУН ТААЛАЙЫҢ

Кичинекей бөбөксүң,
Ата-энеңе жөлөксүң.
Акеңе сен тирексиң,
Эжекеңе өбөксүң.

Баарыбызга бүлөсүң,
Азыр кыт-кыт күлөсүң.
Бул турмуштун азабын,
Чоңойгондо билесиң?

Азыр уктап жатасың,
Ак маманды татасың.

Алдей, алдей кулунум,
Атаңдын ал батасын.

Алдей, балам жакшынам,
Мамык салдым астына.
Эр жеткенде эстүү бол,
Жолдош болгун жакшыга.

Кенен болсун таалайын,
Жарык болсун маанайын.
Азырынча уктап кал,
Карегинден тунайын!

ТОРГОЮМ ЖЕМ ЖЕЙТ КОЛУМДАН, АЛДЕЙ

Булбул куш сайрайт жанымда, алдей,
Кызыл гүл жайнайт багымда, алдей.
Сайраган булбул эрмегим, алдей,
Жайнаган гүлүм сабында, алдей!

Алдей ыр айттым тобумдан, алдей,
Торгоюм жем жейт колумдан, алдей.
Торгоюм азыр балапан, алдей,
Уйкусу анын чала экен, алдей!

АГАРЫП, АГАРЫП ТАҢ АТАТ

Алдей балам акырын,
Ала-Тоодон жел келет,
Уктап алсын уулум деп
Дарак башы термелет.

Алдей, алдей кубатым,
Ата-бубаң жолу ушу!
Уктап калсын уулун деп,
Шамалдын тынды добушу.

Алдей, алдей ардагым,
Бөлөйүн мен баламды,
Алда качан күн батып,
Айлана бүт караңгы.

Уктап калсын уулум деп,
Ай да калкып баратат.
Уйкуң канган учурда
Ак шоола болуп таң атат!

ТАЙ! ТАЙ! ТАЙ! БАЛАМ

Жүзү жарык ай балам,
Тай! Тай! Тай! Балам.

Бул биринчи басканың,
Тунук болсун асманың.

Бышык болсун арымың,
Баскан жолду тааныгың.

Тай! Тай! Тай! Балам,
Таалайы бар, ай балам.

Түз жол болсун жүргөнүң,
Жамандыкты билбегин.

Узун болсун өмүрүң,
Ачык болсун көңүлүң.

Тобуң болсун колунда,
Мүдүрүлбө жолунда.

Тай! Тай! Тай! Балам,
Таалайы бар, ай балам.

Балдар менен чикилдек
Чапканыңды көрөйүн.

Ойноймун деп эшикке,
Шашканыңды көрөйүн.

Тай! Тай! Тай! Балам,
Там-туң баскан ай балам.

ӨЗҮН-ӨЗҮ ҮЙРӨНҮҮ ЫРЛАРЫ

САЛААЛАРДЫН КЫЗМАТЫ

Баш бармагым мал табат,
А сөөмөйүм бал табат.
Ортонум отун терет,
Аты жогум кой тосуп келет.
Чыпалагым саан уй саап,
Сүт бышырып берет.

БЕШ МАНЖА

Баш бармак –
Бадал иймек,

А сөөмөй –
Кагаз чиймек.

Ортон – оймөк,
Жүрөт ойноп.

Аты жогум
Сууну бойлоп.

Чып-чыпалак,
Жүрөт чычалап!

САЛААЛАРДЫН КЕҢЕШИ

- Баш бармак айтты:
– Уурулукка барбайлыбы?
Сөөмөй айтты:
– Барса баралы!
Ортон айтты:
– Кудайдан корксок боло?
Аты жок айтты:
– Кудай эмне кылмак эле?
Чыпалак айтты:
– Кудай келгиче
Кууруп-сууруп жеп алабыз!

Айткандары аныктыр,
Ниеттерине жараша,
Салаалардын –
Бойлору өспөй калыптыр!

САЛААЛАРДЫН СЫНАГЫ

- Кайсы салаан биринчи?
– Ал мынабу баш бармак.
– Кир боюнча ал өзүн,
Эч оозуна салбагын.
- Кайсы салаан экинчи?
– Экинчиси сөөмөйүм.
– Өскөн жокпу тырмагың?
Кири жокпу, көрөйүн...
- Кайсы салаан үчүнчү?
– Так эркелүү ортоңум.
– Тамак ичээр алдында,
Жуубайсың деп коркомун.

– Кайсы салааң төртүнчү?
– Билбейм кайдан чаташкан.
Ат табылбай калгансып,
Аты чок деп аташкан.

– Кайсы салааң бешинчи?
– Аянычтуу чыпалак.
Бой башына карабай,
Ааламга аты тараган.

ӨЗҮНДҮ ӨЗҮҢ ҮЙРӨН

– А бул эмне?
– Мурунум.
– Качан деги үзөсүн,
«Көк чычкандын» уругун?!

– А бул эмне?
– Кулагым.
– Жумуш кылса апакем,
Жардам берип турамын.

– А бул эмне?
– Көздөрүм.
– Аламын деп талашта,
Оюнчугун өзгөнүн.

– А бул эмне?
– Каштарым.
– Оюнчуктарыңды сен,
Үй ичине чачпагын.

– А бул эмне?
– Илебим.
– Аткарылсын ар убак,
Келечекте тилегиң!

САНДАРДЫН МААНИСИ

Жообумду ук:

- Бир дечи?
- Бир.
- Колуң неге кир.

- Эки дечи?
- Эки.
- Урушканың чеки.

- Үч дечи?
- Үч.
- Уктаганда көргүн,
Жакшынакай түш.

- Төрт дечи?
- Төрт.
- Ширенке ойноп,
Чыгарба өрт!?

- Беш дечи?
- Беш.
- Урушуп калсаң,
Ошол замат элдеш.

- Алты дечи?
- Алты.
- Эмесе балдар,
Оюн куралы жалпы!

САНДАРДЫН ЫРЫ

Бирим – менин билегим,
Эким – менин тилегим.
Үчүм – менин үмүтүм,
Окусам дейм күнү-түн.

Төртүм – менин төшөгүм,
Төөчөн уктап өтөмүн.
Бешим – менин бешигим,
Дайым ачык эшигим.
Алтым – менин арканым,
Атка жүгүм артамын.
Алыс жолдо баратып,
Акты сууга калпагым.
Жетим – менин жемишим,
Күтөм мейман келишин.
Сегизинчи – ал серкем,
Жүнүн кыркам мен эртең.
Тогузунчу – торпогум,
Жоголот деп коркомун.
Онум – менин оюnum,
Мөмө толо коюnum.
Бүт балдарды чакырып,
Соём бирин козумун.
Анда көңүл бөлгүлө,
Баарың тойго келгиле!

ҮЙРӨНГҮЛӨ КҮНДӨРҮ

Биринчи күндү айтышат,
Дүнүйө бүткөн дүйшөмбү,
Бетинен мен сүйсөмбү?!

Экинчи күн – шейшемби,
Мыёлотпой мышыкка,
Сүт бышырып берсемби?!

Үчүнкү күн – шаршемби,
Абакемдин кыялын,
Куп байытып келсемби.

Төртүнчү күн – бейшемби,
Ыйык күн деп айтышат,
Болгон сырын чечсемби!?

Бешинчи күн – жума экен,
Санжырасы курандын
Балдарыңа айтып бер.

Алтынчы күн – ишемби,
Барбай калсам окууга,
«Бештен», «үчкө» түшөмбү?!

Жетинчи күн – жекшемби,
Сыртка чыгып оюнга,
Чакырайын Бектенди.

Бир жумада жети күн,
Муну үйрөнүп алгыла.
Баарын билип алдык деп,
Үйүнөргө баргыла!

АЙНА БАРАТ БАКЧАГА

Атымды сен тапчы аба,
Жашым менин канчада?–
Деп жобурап ар күнү
Айна барат бакчага.

Бакча десе сүйүнөт,
Күндө таза кийинет.
Мажүрүм тал кол булгап,
Башы төмөн ийилет.

Мышыгы анын мыёлоп,
«Ойнойбуз» – дейт качан топ?
Жүк бурчунда эригип,
Үйдө калат арга жок.

«Мөө» деп музоо сырттагы,
«Айна мени укпады».
Деп козу-улак коштошот,
Маарап коюп бүт баары.

Борс-борс үрөт күчүгү,
Үйдө күтөт үтүгү.
Маарайт сыртта тик мүйүз,
«Ичтинби – деп – сүтүмдү?»

Күндө окуткан сабактан,
Күндө оюнчук тараткан.
Тосуп алат Айнаны,
Эжекеси халатчан!

ЖАРАШУУ

Асан менен Асылбек,
Урушту топ талашып,
Анан кайра тез эле,
Алышты экөө жарашып:

– Ачуундан жандынбы?
– Жандым...
– Мен туруп берейин,
Акынды алгын!

– Андай кылган болбос,
– Кана эмесе кол соз!
Мен сени менен,
Кырк жылгаче болдум дос!

– Күнөөлөбөй бирөөнү,
Бирге ойноп күлөлү.
Биз алтымыш жылгаче,
Курдаш болуп жүрөлү.

– Сен да койгун шогунду,
Мен да койдум шогумду!
Урушпайлы эч качан,
Чынбы?
– Чын!
– Бергин анда колунду?!

БАЛДАРДЫН ОЮН ЫРЛАРЫ

КҮН ТИЙДИ

Күн тийди, күн тийди!
Күрөң атка жин тийди.
Жааган жамгыр басылды,
Жарк деп асман ачылды.

Шамал жүрдү ыркырап,
Булут качты дыркырап.
Көйнөктөрү сөгүлдү,
Тоонун башы көрүндү.

Жер булоолоп тердеди,
Ойногону кел деди.

Биз чыгабыз сүйүнүп,
Топ ойнойбуз жүгүрүп.
Күн тийди, күн тийди,
Күрөң атка жин тийди!

КУР КАЛГАН ЖОК ЭЧ КИМИ

Балдар, балдар уккула,
Баарың сыртка чыккыла.
Көргөнүмдү айтайын,
Эсинерге туткула.

Бара жатсам мен ишке,
Койнум толду жемишке.
Ак көйнөгүм сөгүлдү,
Жемиш жерге төгүлдү.

Таппай калып Темишти,
Уйга бердим жемишти.

Уюм мага күчүн берди,
Чака толо сүтүн берди.

Сүттү куюп казанга,
Бышырдым аны азандан.

Күүгүм келип кыңк этти,
Көбүн ичип ал кетти.

Мышыгым келип мыңк этти,
Бир чыны ичип ал кетти.

Коончуга бердим бир чыны,
Койчуга бердим бир чыны.

Малчыга бердим бир чыны,
Данчыга бердим бир чыны.
Кур калган жок эч кими.

Ишенбесең кара, мына,
Кырмычыгы калды мага!

АК ӨРГӨӨДӨН НЕ КӨРДҮҢ?

– Ак өргөөдөн не көрдүң?
– Арча бешик мен көрдүм.
Арча бешик ичинде,
Уктап жатат ак бала.
Ак баланын колунда,
Аппак назик пиала.
Пиаланын ичинде,
Көрдүм кызыл бир алма.
Алманы мен тиштедим,
Айран болду ичкеним.
Килем үстү басканым,
Каймак болду татканым.
– А сыртынан өргөөнүн,
Эмне болду көргөнүң?
– Кырбай акем аялы,
Кыздай болуп олтурат,
Эки бети албырат,
Эжекеси нан кылат.
Кара сакал атасы,
Кашык жасап олтурат.
Элечекчен энеси,
Көйнөк тигип олтурат.
Кичинекей баласы,
Жыртык экен аласы.
Күчүк менен бүтпөдү,
Күүгүм кече талашы.
Борк-борк кайнайт казаны.
Жебесем да этинен,
Мен да кылдым мазани.

КАНА, БИЙГЕ ТҮШӨЛҮ

Асман көкпү, жер көкпү?
Ала жазда жер көптү.
Ак калпагын кийинип,
Асан досум өөдө өттү.
– Дос тууралуу кеп жүрөт,
Катын алам деп жүрөт!
– Катынынын күчү жок,
Чачпагының учу жок.
Ашын берсе тузу жок,
Сайма саяр кызы жок.
Билегинин мууну жок,
Ашык атаар уулу жок.

Анда эмесе кетели,
Тоо башына жетели.
Ак өргөөнү тигели,
Ичине биз кирели.
– Кана, атыңан түш эми,
Үйдөн шербет ичели.
Курсактарды тойгузуп,
Кана, бийге түшөлү!
Мына-минтип, мына-минтип
Мына-минтип, мына-минтип!

УЧТУ, УЧТУ ОЮНУ

– Карагыла асман тушту,
Учту! Учту! Учту!
Ким эгерде жаңылса,
Ал жейт алты мушту.
Эч ким билбейт,
Азыр эмне учаарын.
Балыкпы,
Бакабы,
Бадалбы?
Ба-ба, ба-ба! Байпак учту!

Ак, көк, кызыл, пушту,
Андагыла асман тушту!
Айланып асманга,
Ак табак учту!

– Учту! Учту! Учту!
Уча турган уйбу? Кушбу?
Жаңылган ырдап берет,
Жаңылдын жармасы бышты.
Жа-жа, жа-жа жаңылбай,
Жагалмай учту!

Ачык болсун оюнар,
Аңчыл, сергек болунар.
Учту, учту! – дегенде
Учат эки колунар.

Учту-учту ойнуна,
Топ-топ бала келишет.
Ким жаңылып калса эгер,
Ырдап, бийлеп беришет!

ҮН ЧЫГАРБОО ОЮНУ

Баягы да, баягы,
Башка тиет таягы.
Шалдыраткан казанды,
Шамураттын аялы.
Калдыраткан казанды,
Камчыбектин аялы.
Элден мурун бийлеген,
Эгемкулдун аялы.
Менден мурун бийлеген,
Мендибайдын аялы.
Оозунарды жапкыла,
Тишинерди каткыла.
Колу-бутту жыйгыла,

Күлкүңөрдү тыйгыла!
Жым-жым, жым-mmm!

Кулпу ар биринде,
Ачкычы анын менде.
Ким биринчи үн катса,
Оюн куруп берет элге.
Жым-м-м-м!
Болгула тым-м-м-м.

ЖАШЫНМАК

Жумдум мына көзүмдү,
Уккун баарың сөзүмдү.
Ар кимиңер пашкыла,
Далдоо жерге качкыла.
Алма бактан түштүбү?
Аш казанда быштыбы?
Алма бактан түшө элек.
Аш казанда быша элек.
– Кандай абал жайыңар?
Кайнадыбы чайыңар?
– Жаман абал-жайыбыз,
Кайнай элек чайыбыз.

Тук-тук, тук!
– Сөзүбүздү баарың ук:
Жакшы абал-жайыбыз,
Кайнап бүттү чайыбыз.
Издегенге шашыңыз,
Бышып калды ашыбыз.

– Менин атым Анаркан,
Сенин атың Жанаркан.
Кайсы жерге бекинди?
Айтып койчу Динаркан.

ШАРКЫРАТМА НАЙЗАДАЙ

Сүт куюлган табактай,
Ай тоолорго жашынды.
Түнү бою уктаган,
Күндүн көзү ачылды.

Жыртык чапан булуттар.
Аздан-аздан биригип,
Аскаларга сайылып,
Калышты алар илинип.

Апам айтат: «Жаз күнү,
Жаш баланын өзү, – дейт,
Жамгырлары – бөбөктүн,
Жаш куюлган көзү» – дейт.

Асман менен токумдай,
Булут жылып өтүшөт.
Айланага заматта,
Жамгыр төгүп кетишет.

Көк туландуу жоктуда,
Койлор оттойт жайылып.
Шаркыратма найзадай,
Ташка калган сайылып.

Биз чыгабыз гүл терип,
Козуларды кайтарып.
Жуушатабыз ысыкта,
Суу боюна алпарып!

ЖЕРДИ ТУУРАП КҮН НУРУ

Айланамды карасам,
Тоонун бардык жактары,
Түздүн алма бактары,
Саргыч түскө боёлгон.

Өрүкзардын капталы!
Күндүн дагы нурлары
Болуп калган сапсары!

Кыш келгенде ой-тоону,
Бүт кар ороп алыптыр.
Күндүн көзүн карасам,
Аппак болуп калыптыр.

А жаздачы, бир башка,
Чөптөр өстү көгөрүп.
Адыр-талаа калыпты,
Жашыл түскө бөлөнүп.

Желкесине таштардын,
Көк майсалар өсүптүр.
Күндүн көзүн карасам,
Жашыл болуп кетиптир.

Өз өңүнө карабай,
Түркүн түскө кез келип,
Жерди туурап Күн дагы,
Турат экен өзгөрүп!

АККАН СУУ

Шылдыр, шылдыр шыр кетти,
Шылдырама ыр кетти.
Шашканымдан ой кетти,
Шайыр кызым бой жетти.

Узун-узун уз кетти,
Узун бойлуу кыз кетти.
Ташка тийди шарк этип,
Сөйкөлөрү жарк этип!

Бүт денеси калтырап,
Өңү-түсү жалтырап.

Узун-узун уз кетти,
Узун бойлуу кыз кетти.

Токто! – десем токтобой,
Тоту эжеме окшобой.
Шыңгыр үнү угулуп,
Чуркап кетти бурулуп!

АЙДЫН КҮЗГҮСҮ

Ак кар чүмкөп жер бетин,
Аскалар учтуу карарат.
Ак табак жасап келбетин,
Ай барат булут аралап.

Кылайып жыртык булуттан,
Күзгү кылып көл бетин,
Ай өзүн-өзү каранат.

МЕН СУЛУУ КЫЗ БОЛОМУН

Таң атты да күн батты,
Тай акем уктап сөрүдө жатты.
Тай акемдин алган аялы,
Алтын сөйкө берметтүү,
Арча бешик тербетти.
Арча бешик ичинде,
Аппак бөбөк бар экен.
Аппак бөбөк колунда,
Арча кесе бар экен.
Арча кесе ичинде,
Көрдүм бышкан анарды.
Жарсам бышкан анарды,
Жарык үйгө таралды.
Синдим алып кетиптир,
Ойготпостон тагамды.
– Синдим, кайда барасың?
– Женем чачым тарасын.
– Женем сага не берет?
– Чачыма атыр себелеп,
Моюнума апаппак,
Мончок тагат эбелек!
Супсулуу кыз боломун,
Жомоктогу керемет!

АЛДЕЙ, АЛДЕЙ КУУРЧАГЫМ

– Алдей, алдей куурчагым,
Ачкан окшойт курсагың?
Тынбай улам ыйладың,
Ыйлап мени кыйнадың.

Бүрүн жактым арчанын,
Уктаталбай чарчадым.

Бешигине бөлөдүм,
Алдей, алдей бөбөгүм.
Сен күйөөгө барганда,
Сегиз уул-кыз төрөгүн.
Барган жериң бай болсун,
Төрт түлүгү шай болсун.
Очогундун жанында,
Он беш бала ойносун.
Отуз бала жарышкан,
Оюн курган той болсун.
Тойго биз да баралы,
Алдей, алдей бөбөгүм,
Сатып алып өзүңө,
Алтын сөйкө тагалы!?

ЧЫКТЫ ЖЕҢЕМ ЖАСАНЫП

Мен айылдын балдарын,
Бир заматта алдадым.
Жакшы көргөн байкеме,
Тийди көмөк жардамым.
Бирок сырды жашырдым,
Тилдешти, ыйлап басылдым.
Байкем берген ал катты,
Айткан кызга тапшырдым.
Жалган эмес айтканым,
Эч бир жанга айтпадым.
Жеңем чачын таранды,
Күзгүлөргө каранды.
Жаңы кийим кийинди,
Келгениме сүйүндү.
Оң болсун деп жолума,
Үзүк салды колуна.
Капкара экен каштары,

Мажүрүм тал чачтары,
Окуган соң катты алып,
Чыкты жолго жасанып.
Айтсам сөздүн ачыгын:
Байкем келди акырын,
Сүйгөндүгүн билгизип!
Алып кетти качырып,
Ак «Волгага» мингизип.

ЭГЕМКУЛГА ТИЙБЕЙМИН

Бакта булбул сайрасын,
Адырга гүл жайнасын.
Адеп издеп жатамын,
Ой, эжеке, кайдасың?
Чөп өстү таш астына,
Дарбазаны ачкыла.
Карбөз атам көрүптүр,
Көңүлүн ал бөлүптүр.
Карбөз атам кызымын,
Ичкен аштын тузумун.
Калың килем токутту,
Класстарда окутту.
Арка чачым өрүлдү,
Айга бурдум көңүлдү.
Мандай чачым өрүлдү,
Күнгө бурдум көңүлдү.
Эски көйнөк кийбеймин,
Эгемкулга тийбеймин.
Дарбазанын кулпу бар,
Чачтарымдын зулпу¹ бар.
Дарбазаны ачалы,
Эркин тоого качалы.
Тоонун жолу эң ичке,
Менин жашым он үчтө!

¹ *Зулпу* – тармалы, быжыгыры бар деген маани.

МЕН ЖЕП КОЙДУМ ЖАРЫМЫН

Ар тараптан күн чыкты,
Албан түрдүү үн чыкты.
Өрөөндөрдөн тоо тарапка,
Кубалады жаз кышты.
Дарак гүлдөп мөмө байлап,
Эң биринчи өрүк бышты.
Өрүк шагын силкилдетсем,
Жалгыз өрүк жерге түштү.
Аны карга илип качты,
Тийбей калды урсам ташты.
Куудум, куудум жеталбадым,
Дарыядан өтө албадым.
Өрүгүмдү мен алдырып,
Өкүттө мен ыйлап калдым.
Капа болуп ыйлап турсам,
Аппак сакал чал келди.
Ыйлаба деп сооротту да,
Эки бурдам нан берди.
Бир бурдамын өзүм жеп,
Сууга бердим каягаанын.
А суу берди бир балыгын,
Сөздүн айтсам мен аныгын:
Күн нуруна бышырдым да,
Мен жеп койдум жарымын.

ТАМДАН ТАРАША ТҮШТҮ

Тамдан тараша түштү,
Очокко жараша түштү!
Атама куйган ашты,
Адылбек жалкоо ичти.
Адылбек жалкоону мен,
Кубалап кетип жатып,
Бир камчы таап алдым.

Кубанып жүгүрүп бардым,
Камчыны байкеме бердим.
Байкем мага оромол берди.
Бир кызга оромол туура келди.
Ал кыз мага жүгөрү берди,
Жүгөрүнү тоокко бердим.
Мага тоок жумуртка берди,
Жумуртканы отко көмдүм.
Жумуртка тах! – этти, пах! – этти,
Бомбадай жарылып кетти.
Ошентип бир күнүм өттү!

ЭНЕНИН БАТАСЫ

Батамды берем сага анда:
Ишенимдүү кадамда!
Жакшы менен жолдош бол,
Жолукпагын жаманга.

Айтпайм балам кайгымды,
Унутпа өскөн айлыңды!
Кайда жүрбө ар убак,
Болгун балам кайрымдуу.

Дайым болгун туруктуу,
Урмат кылгын улукту.
Сый көрсөтсөң эл кайра,
Сыйлап алат сылыкты.

Чыкпаса атагын,
Абийирдүү жашагын.
Эч убакта булгаба,
Ар намысын атанын!

Баатырсынба үйүндө,
Аз жеңишке сүйүнбө.
Тагдырдын оор жүгүнө
Азабына ийилбе!

Турмуштун ал сабагы,
Ылга жакшы-жаманын.
Карыш жерди тиктебей,
Алыс, алыс карагын.

Кызыр болсун жолдошун,
Кыянатчыл оңбосун!
Сенин бардык ишинди,
Манас атаң колдосун!

Чыкпаса да атагын,
Абийирдүү жашагын.
Омийин! –
Жолуң ачылып
Узак болсун сапарын!

КИМ АЙТТЫ?

- Бир, эки, үч, он алты...
- Он алты деп ким айтты?
- Ойноп жүргөн бала айтты.
- Бала айтты деп ким айтты?
- Басалбаган чал айтты.
- Чал айтты деп ким айтты?
- Жанындагы тал айтты.
- Тал айтты деп ким айтты?
- Агып жаткан суу айтты.
- Суу айтты деп ким айтты?
- Сууда сүзгөн куу айтты.
- Куу айтты деп ким айтты?
- Куулар сүзгөн көл айтты.
- Көл айтты деп ким айтты?
- Көгүш жайлоо төр айтты.
- Төр айтты деп ким айтты?
- Төрдө өскөн чөп айтты.
- Чөп айтты деп ким айтты?
- Чөптү жеген уй айтты.

- Уй айтты деп ким айтты?
- Уйдун сүтүн ким ичсе,
- Анын баары бүт айтты!

БИЗ ОЙНОДУК ЖОЛ САЛЫП

Биз алтообуз чогулуп,
Кумдан үйүп тоо кылып,
Кызык оюн баштадык,
Отун терип боо кылып.

Корообузга Телибай,
«Бөрүмүн» дейт кол салып,
Биз ойнодук мал багып,
Биз ойнодук жол салып.

Мерген кылдык Меңишти,
Аңчы кылдык Темишти.
Телибайдай «Бөрүнү»,
«Атып» алып келишти.

– Калбады дейт энебиз,
Ун тарткыла көмөчтүк!
Машинечен Ашымды,
Тегирменге жөнөттүк.

Бирибиз кетип отунга,
Бирибиз калдык мал багып.
Жалкоо болдук бирибиз,
Жатып үйдө жан багып.

Бир аздан отун көтөрүп,
Токойдон келдик жөтөлүп.
Козулар кетип жамырап,
Калбаптыр эгин көчөлүк.
Ашым келди аңгыча
Машинечен ун алып.

Энекебиз Бегайым,
– Рахмат! – дейт кубанып.

– Келейин деп айылдап,
Энем эрте жөнөдү.
Үйдө калды баардыгы,
Экөөбүздөн бөлөгү.

– Келбединер көпкө деп,
Каныш сурайт бурулуп.
– Көпүрөнү суу алып,
Келалбай жүрдүк чыгынып.

– Кайда деги балдарын,
Ашым, Мелис, Жетиген?
Неберениз ушулбу, –
Өөп койду бетимен.

– Биз кетели эми деп,
Шашылганга карабай,
«Коюн» союп коноктоп,
Жибербеди Танабай!

БАЛА КЫЯЛЫ УШУНДАЙ

МЕН УШУНДАЙ БАЛАМЫН

Мен ушундай баламын,
Күндү уялта карадым.
Жатып алып кол сунуп,
Жаңгак терип аламын.

Пилди чертип коркутам,
Көлдү үйлөп толкутам.
Карагайды сындырам,
Аскаларды жылдырам.

Казан жасап асманды,
Айды жабам нан кылып,
Жылдыздарды калтырбай,
Түнү коём жандырып.

Жердин басып кулагын,
Ай, Чолпонго чыгамын.
Дайраларды чөлдөргө,
Көлдү тосуп бурамын.

Мен ушундай баламын,
Кумдан балык табамын.
Жаңгактарды кадимки,
Семичкедей чагамын!

МЫНА УШУНДАЙ БОЛОТБЕК

Мына ушундай Болотбек,
«Атым менин Болот» деп,
Минип алат атасын,
Чыбык алып серектеп.

«Бурулгун, — деп бул жакка», —
Кулагынан тарткылайт.
«Ылдамыраак баспайт» деп,
Чыбык менен чапкылайт.

— Атакесин кыйнаган,
Барбы сендей элимде?
— Төөнү деле минет го,
Жатып алган жеринде.

Туруп кетсе атасы, —
— Чарчадым, — деп урушуп.
Чалкасынан бир кетип,
Ыйлай баштайт тырышып.

Оонап жерди тепкилеп,
Олтургучту ыргытат.
Ойногун деп алып берсе,
Оюнчугун ыргытат.

Тамак ичпей таарынып,
Жашын төгөт шолоктоп.
Сөз укпаган акылсыз,
Мына ушундай Болотбек?!

ЧЫМЫН ТИЙБЕС ЧЫҢКЫЛДАК

Биздин Бекиш ушундай,
Эрте менен ойгонсо,
Ыйлай берет тыйылбай,
Күн чак түш болгончо.
Ойноп жатып балдардын,

Колу тийсе колуна,
Буту тийсе бутуна,
Бйлап кирет шолоктоп,
Капа болуп ушуга.

Буту ташка урунса,
Же чалынып жыгылса,
Көзүн сүзүп бышактайт:
– Не чалды деп Бурулча?

Келбейт баарын жашыргым,
Тобу тийсе Ашымдын,
Болбос ишти жомоктойт.
Апасына шолоктойт,
– Ооруп жатат башым, – дейт?!

Балдар аны шылдындап,
Күлөт баары шыңкылдап!
– Камчы тийбес канкылдак,
Чымын тийбес чыңкылдак!

БӨЛҮНГӨНДҮ БӨРҮ ЖЕЙТ

Бешке толгон Керимбек,
Быйыл барды бакчага,
Анын кыял-жоругу,
Окшобойт түк башкага.

– Койгун! – десе болбогон,
Адаты бар күчөмө,
Кумду куят оозуна,
«Нас»¹ – деп салып шишеге.

– Өзүм гана ойнойм деп,
Машинени талашат.

---

¹ Н а с – насыбай.

Бакчанын бүт балдары,
Таң калышып карапат.
Кийимдерин ыргытат,
Ар ким менен кармашып.
Батинкесин тетири,
Кийип алат алмашып.

Өзү кийген көйнөгүн,
Өзү кантип билбесин?
Бирге ойногон кыздардын,
Кийип алат күрмөсүн.

Ушул дагы жакшыбы? –
– Минбегин дейт атымы.
Өзүм чыгып ойнойм, – деп,
Ээлеп алат шатыны.

Түркүн-түркүн оюнчук,
Бардыгына жетишет.
Кайтарында үйлөргө,
Балдар жыйнап кетишет.

А Керимбек ойногон,
Оюнчуктар чачылган.
– Эми мындай кылба, – деп,
Жыйнап коёт Ашымжан.

Ай Керимбек, Керимбек!
«Атым болот менин, – деп,
«Шатым болот менин» – деп,
Кантип айттың теги кеп?!
Кетет деген макал бар:
«Бөлүнгөндү бөрү жеп»!

ИТ БЕКЕН, КУШ БЕКЕН?

Атакеси Манапты,
– Апкел, – десе табакты:

– Конфет берсе барам, – деп,
Тилин албай жадатты.

Анда атасы муну айтат: –
– Сен ит болсоң кабасың?
А куш болсоң зыпылдап
Заматта учуп барасың?!

Менин уулум кыпылдак,
Эшиктеги ит бекен,
Же болбосо зыпылдак,
Канаты бар куш бекен?

Деп атасы көздөрүн,
Басып турду кол менен,
– Куш боломун, Ата – деп,
Чуркап кетти жол менен.

Карагыла Манапты,
Алып келди табакты.
Туздан салып атасы,
Койлорго бүт жалатты.

Ошол күндөн бер жакка,
Манап өзүн кушмун дейт.
Атакеси жумшаса,
– Мына кеттим, учтум! – дейт.

МАКТАНЧААК

Мына ушундай Бекмамат,
Күндө бизге мактанат:
– Апам мени эртең, – дейт,
Алматыга алпарат!
Айрек, айрек, айрек, – деп
Ал өзүнчө мактанат.

Кеткенби деп базарга
Күндө көңүл бөлөсүң,

Айран, сүткө таарынып
Жаткандыгын көрөсүң.

Мына ушундай Бекмамат,
Күндө бизге мактанат:
Атам мени эртең, дейт
Анжиянга алпарат!
Айрек, айрек, айрек! – деп
Ал күнүгө шаттанат.

Кеткенби деп чын эле,
Ага көңүл бөлөсүң.
Бөбөктөрүн ыйлатып,
Жаткандыгын көрөсүң.

Мына ушундай Бекмамат,
– Күчтүүмүн! – деп мактанат.
Чанды көккө булатып,
Боордон ташты кулатып,
Этек-жеңи жер чабат!

Күчтүү десек чын эле,
Күчү такыр жок тура.
Алы жетпей токтуга,
Кулап кеткен коктуга?!

ЭЭРЧИМЕ ЭШИМ

Эжелери Эшимди,
Алып калат алдашып.
Качан болсо апасын,
Ээрчип алат жармашып.

Жумушунан кечигет,
Эшимдин бул дартынан.
Суу алганы чыкса да,
Ээрчип алат артынан.

Ээрчий берип апасын,
Эжелерин жадаткан.
Качан деги кутулат,
Мындай жаман адаттан.

Апам менин экен, – деп,
Ага чуркап жетем дейт, –
Ээрчип алды бир күнү,
Эркебүбүнү бараткан!

Жетпей калып адашып,
Жаман ишке кабылды. –
Жардам берип милиция,
Беш күндө араң табылды.

Эми көрсөң Эшимди,
Жакшы жорук баштады.
Адашкандан кийин ал,
Ээрчигенин таштады.

ОЮНДУН АЗЫ ЖАКШЫ

Мына балдар биз бүгүн,
Чарчабастан ойнодук.
Қагаз кеме агызып,
Агын сууну бойлодук.

Дарактарга асылдык,
Күлүп кайра басылдык.
Анан ойноп бекинмек,
Чаптык кыйла чикилдек.

Жар боорунан сүрүлүп,
Топ ойнодук жүгүрүп.
Күн да батты акырын,
Күүгүм жайды чатырын.

Болду! – эми деп айталык,
Үй-үйлөргө кайталык.
Тамактарын белендеп,
Бизди күтөт келет деп.

Жегенге казы жакшы,
Оюндун азы жакшы.
Кирди мына караңгы,
Үй-үйлөргө баралы.

АСАНДЫН ЖОРУГУ

Тийип жайдын аптабы,
Бышкан эки капталы.
Шактан кызыл алманы,
Көрдү балдар шактагы.

Чуркап келип ашыгып,
«Мен алам» деп шашылып,
Жатты балдар тынымсыз,
Түшүр албай таң уруп.

Асан келип аңгыча,
Балдарга ал кеп айтат:
– Ташты бекер жаадырып,
Урбагыла, – деп айтат.

Түшүнгүлө себебин,
Балдар менин белегим,
Чыгып шакка силерге,
Өзүм күбүп беремин.

Деп желкесин кашынып,
Мышык өңдүү шашылып.
Жылаңаяк шыпылдап,
Чыкты алмага асылып.

Эмне болду ар жагы,
Үзгөндө көп алманы.
– Түшкүн, – дешип кыйкырды,
Жерден айыл балдары.

Асан анда каткырат:
– Жерге түшүп кетемин?!
Ушул тарап аркылуу,
Үйгө чыгып кетемин!

ЖАНЫШТЫН ЖООБУ

– Жаныш кайда жүрөсүң?
Кийим түтпөйт ушуга.
Акырын эле жүрсөңчү,
Айрыласың бутуңан.

Чанды көккө учурган,
Кечке чейин кутурган.
Ашым деле жүрөт го,
Айрылбастан бутуңан.

– Кийимдерин бүтүн чаң,
Мынча шоксуң тентегим?
Күзгүдөн бир карачы,
Эмне болгон беттерин?

– Баарыбызды чогултуп,
Жарыштырды Эсенбай.
Артта калып чаң болдум,
Мен балдарга жеталбай.

– Кеткен тура ажырап,
Батинкеңди карагын.
Жырта берсең жаңысын,
Кайдан издеп табамын?

– Өзү кетти айрылып,
Жетем десем Жүкөнгө.
Толуп эле турбайбы,
Батинкелер дүкөндө?!

ЖАРАТ ЭМИ ЧЕКЕНДИ

Чуркап келип сүйүнө,
Өзүнчө эле шаттанып,
Апасына Танабай,
Жатты минтип мактанып:

– Машинанды бергин,– деп,
Кубаладым Бекенди.
Ээрчийсиң деп Эсенди,
Уруп койдум Шекенди.

Алма бакта Айналар,
Куурчак ойноп жүрүштү.
«Ойноккула» – деп айтсам,
«Кыз белең» – дең күлүштү.

Кичинекей Чынар да,
Ойнобо,– деп чыңырат.
Куурчактарын ыргытып,
Качып кетти зымырап.

Кубаласаң Бекенди,
Куурчактарын ыргытсаң.
Кыздар сага кекенди?!
Бардыгы тең биригип,
Жакыныраак сен барсаң,–
Жарат эми чекенди?!

ЖОК ТУРА ТАРГЫЛ КАЛЕМИМ

Кагаз тиктеп берилген,
Калем учун кемирген.
Эне минтип сурады:
Кичинекей Темирден:

– Эмне кылып жатасың,
Садагасы чолпонум?
– Сүрөт тартып жатамын,
Окшосун деп торпогум.

– Үйдөгү таргыл мышыкты
Тартпайсыңбы сүрөткө...
– Жок тура таргыл калемим
Жок тура мышык сүрөттө.

ТОКТОР МЕНЕН ЧОҢ ЭНЕ

Токтор айтат:
– Чоң эне,
Ичимди бек курчагын,
Конфет жебей калганга,
Ачып калды курсагым.

– Андай болсо кулунум,
Тойгузайын жакшылап.
Айран ичип турчу азыр,
Ачкан курсак басылат.

– Андан көрө дүкөнгө,
Баралычы батырак.
Түркүн конфет шоколад,
Анда дайым сатылат.

– Тенин бөлүп берейин,
Бар го каймак кечээги.
Апкеле кал тезирээк,
Кичинекей кесени.

Бирок Токтор жоголду,
Ашканада тынч алып.
– Эмне кылып жатасың?
Кечиктиң не мынчалык?

– Табылганы калды эне
Кайда жүрөт Шамурат?
Ал кошулуп издешсе
Чонураагы табылат!

АСАН МЕНЕН ҮСӨН

Биздин үйдүн жанында,
Эгиз эки бала бар.
Айрып тааный албайсың,
Бойлору да барабар.

Ойношсо алар бир ойноп,
Окшош кийим кийинет.
– Келчи Асан, – деп чакырсаң,
Үсөн сага жүгүрөт.

– Үсөн сени чакырган,
Жокмун! – десең бир карап.
– Чакырдың го атыман,
Асанмын! – деп жылмаят.

Асан го деп Үсөндү,
Үсөн дейсин Асанды.
Үсөндү эл Асан деп,
Асан-Үсөн аталды.

Иштен келип апасы,
Бети-башын кармалап,
Асан менен Үсөндү,
Айрый албай таң калат.

– Асансыңбы?
– Үсөнмүн.
– Үсөнсүңбү?
– Асанмын.
– Сен ар дайым Асан бол,
А сен Үсөн аталгын!

Апасынын бул күнү,
Тийди аларга жардамы.
Калпагына алардын,
Тикти «А», «Ү» тамганы.

Жарым саат өтпөстөн,
Кирди оюнга кармашып.
Кайра кийип алышты,
Калпактарын алмашып!

Балдар алардан,
Сурай берип жабылып.
Өздөрү да атынан,
Калышты эми жаңылып.

Бир ойногон балдардын,
Көңүлдөрү ток болду.

Анткени, Асан, Үсөндүн,
Айырмасы жок болду!

ТОЙГО УЗАТУУ

– Аке үйгө киресизби?
Бир нерсе айтам билесизби?
Жеңем бүгүн тойго барат,
Жаныш акем аял алат.

Тойлор дайым болуп турса,
Ал айрыкча мага жагат.
Тойдон жеңем эртең келет,
Анан мага конфет берет.

Булут ыйлап жаш алууда,
Жеңем үйдө жасанууда.
Көктө булут түнөргүчө,
Жамгыр төгүп жибергиче.

Кол чатырын колуна алсын,
Жеңем тойго жетип барсын.
Көйнөктөрүн кийсин жаңы,
Аны тойго узаталы.

МЕН ЖЕҢЕЛҮҮ БОЛОМУН

– Тобум, тобум тоголок,
Жоргологон жоголот.
Тоголонуп токтобой,
Тоодон кайда барасың?
– Чоң энеме барамын.
– Чоң эне сага не деди?
– Каймак, майдан же деди.
Жардамыңды бер деди.
Отун тердим он кучак...
– Чоң эне аны не кылат?

– Казан, казан нан жабат,
Аны көргөн таң калат
Уулун үйлөп той берет,
Үйгө толо эл келет.
Тойдо балдар бир жүрөт,
Келин келет үлбүрөп!
Шондо жолун торогун,
Мен жеңелүү боломун.

НУРГА ТОЛОТ ҮЙҮБҮЗ

Менин үйүм гүлстан,
Эч адам жок урушкан.
Ар күнү ишин аткарып,
Апам келет жумуштан.
Конгуроону басканда,
Кубангандан шашсам да,
Өзүм таяр турсам да,
Мен эшикти ачканга. –

– Ким келди, – деп сураймын,
Анан ачкыч бураймын.
Үнүн таанып апамдын
Тааныш үчүн карадым.
Колдон жүгүн аламын.

Чыгарбастан эсинен,
Кубангандан кучактап,
Өбөт эки бетимен.
Кийимдерин чечинтип,
Алып берем керегин.
Тердеп келсе ысыкта,
Желпигичти беремин.

Ачылгансып гүлүбүз,
Нурга толот үйүбүз.
Ар бирибиз жадырап,
Үйгө толот сүйүүбүз!

МЫШЫК МЕНЕН КАЛАНБЕК

Кыткылыктап эмне эле,
Не күлөсүн Каланбек?
– Чычкан кылсам колумду,
Аңдыйт мышык алам деп.

– Мышык менен алышпай,
Ойносоңчу тобунду?
Ал аңгыча ыйлады,
– Аймады деп колумду.

МҮЙҮЗ ЧЫКПАЙТ ЭМНЕ ҮЧҮН

– Тоюп чөптүн гүлүнө,
Так секирсе күнүгө,
Мүйүз чыгып алыштыр,
Улагымын,
Кулагынын түбүнө.
Нан берсем да дайыма,
Ээрчитсем да жаныма,
Мүйүз чыкпайт эмне үчүн,
Күчүгүмүн,
Кулагынын жанына?!

ТААРЫНГАНДЫН ТАМАГЫ ТАТТУУ

Жоктон шылтоо табылды,
Жоругун көр Алымдын.
Таарынды ал тоочоко,
– Не бердиң деп жарымын?

Энекесин кыйнады,
Жер тепкилеп ыйлады.
Сооротконго болбоду,
Мойнун бурап толгоду.

Эне дагы тим койду,
Амал кылып бербестин.
Чуркап чыкты Алым да,
Үнүн угуп Берметтин.

Анан келип сурады:
– Кана менин, токочум?
– Сен жатканда таарынып,
Калбай калды токочун.

Таарынгандын тамагы,
Таттуу экен деп кетти.
Көрдүн го азыр Берметти,
Токочуңду жеп кетти.

Алым аздан сооронуп:
– Кана, калган теңи, – дейт.
Мындан кийин тамакка,
Таарынбаймын эми дейт.

ОЙГО САЛДЫ ЧОЮНДУ

– Сайра менен Сагынбек,
Кетишкенде сабакка.
Апам менен уйду саап,
Сүт куябыз табакка.

Маараганда улагым,
Суу алпарып беремин.
Китептерин чачылган,
Жыйнап коём эжемин.

Улагымды оттотуп,
Момпосуйдан жегизем.

Энеси анын келгенде,
Эмчегинен эмизем.

Апам кээде казанга,
Бышырганда көжөнү.
Ширин жерин берсе деп,
Ташып келем кесени.

Деген сөзү Бурулдун,
Ойго салды Чоюнду,
Ал анткени, тил албай,
Жакшы көрөт оюнду!

АГАРТАМ ДЕП АПАСЫ

Айтсак болбой Сагында,
Жаман көрөт самынды.
Бетин жуубай буркурап,
Колун жуубай чыркурап,
Бети-башы кирдеген.
Бир жер калбай жүрбөгөн.
Тамактанат биз менен?!
Күзгү берсек муну айтат:
Карачы деп өзүндү:
– Самын менен жуунсам,
Чагып алат көзүмдү!
– Колу какач Мукашка,
Элдин баары күлүптүр.
Агартам деп апасы,
Колун ташка сүрүптүр.
– Ылайларды кармабай,
Ойносом мен тобумду,
Сүрбөйсүнбү апа,– дейт
Ташка менин колумду?!

БАЛДАР ЖАНА БАЛАПАН

Балдар:

– Эй, балапан, балапан,
Канатыңды тарасаң?
Кайда сенин энекен,
Кайда кеткен жан атаң?

Балапан:

Балдар, силер карасаң,
Учуп кетти жан атам,
Берекелүү берешен,
Жемге кетти энекем.

Балдар:

Канат куйрук жетилсе,
Качып бизден бутатым.
Карматпастан бөпөлөп,
Кайсы жакка учасың?

Балапан:

– Канат куйрук жетилсе,
Тоо тарапка сызамын.
Тоодо соккон шамалдын,
Тоскоолдугун бузамын.

Балдар:

– Тоого сызсаң көкөлөп,
Кайсы тоого барабыз.
Канаттуу дос сени издеп,
Кайсы жерден табабыз?

Балапан:

Дос болсоңор эгерде,
Алыс учуп барбаймын.
Айлыңарда көкөлөп,
Багыңарда сайраймын.

Балдар:

– Дос болобуз түбөлүк,
Дайым бирге болобуз.
Терезенин түбүнө,
Жем жана суу коёбуз.

Балапан:

Андай болсо силерден,
Алыс учуп кетпеймин,
Балдар менин досум деп,
Ар убакта эңсеймин!

ЖАНЫБАРЛАР ЖӨНҮНДӨ БЫРЛАР

КӨПӨЛӨК

Кон, кон көпөлөк,
Көп учпастан көкөлөп.
Жаңы чыккан гүлдөрдүн,
Жашыл гүлү өсөлөк.

Такыр жерди чанасың,
Толкуп учуп барасың.
Гүлү ачылган талааны,
Мекен кылып аласың.

Түркүн чөпкө коносун,
Күндө балын соросун.
Досу болгон балдардын,
Сен кай жерлик болосуң?

Бойлоп суунун чекесин,
Көпүрөдөн өтөсүң.
Жазда келип биз жакка,
Кышта кайда кетесиң?

БАШЫҢ НЕГЕ ЖАЛПАК?

– Бака, бака балчак,
Башыңа кийбей калпак,
Қараан көрсөң секирип
Қалғансыңбы чарчап?
Көзүң неге тосток,
Башың неге жалпак?

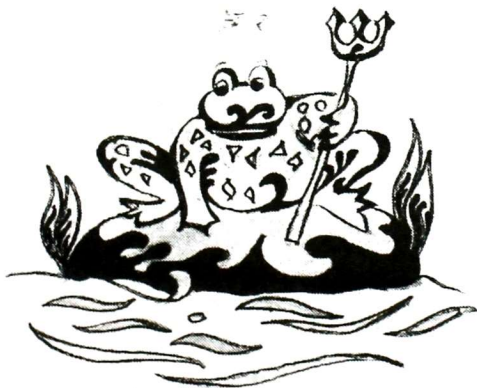
– Ата салты жоруктур,
Күнгө жонум онуктур.

Жылан келип сорот деп,
Бир жамандык болот деп,
Кароолду көп карап,
Көзүм тосток болуптур.
Кийимимди чечинип,
Таш алдына бекинип,
Башым жалпак болуптур.

– Күндөн көзүң уялып,
Эрте неге чыкпадың?
Курулдаган үнүңдү,
Кыш ичи мен укпадым.
Жазда көлчүк жутканың,
Ийри неге буттарың?

– Абалкы эле жоруктур,
Аптапка баш онуптур,
Жайдак тайга көп минип
Бутум ийри болуптур?!

АРМАНДУУ БАЛЫК

Байкуш балык,
Кургак жерди чанып,
Сууда жашап калганга,
Болсо керек арманда.

Таштап көлдү, дайраны,
Бизге келсе кайра аны, —
Алып барып токойго,
Ойнотмокпуз токойдо.

Момпосуйдан жеп алып,
Таза абадан дем алып,
Сансыз гүлдү жыттамак,
Жашыл чөпкө уктамак.

Терип берип бүлдүркөн,
Күлөт эле күлдүрсөк.
Ээрчип чыйыр из менен,
Ойноп келмек биз менен.
Кыйналса жер чуусуна,
Кетип калмак суусуна.

Сууда жашап калганга,
Жүрсө керек арманда.
Толкундарга урунуп,
Жүргөн чыгар думугуп?!

КЫРКАЯК

Турсам карап,
Келе жатат,
Кыркаяк!
Мен анын,
Таң калдым,
Буттарын санап.

Тыным билбей жылып,
Жылып барат,
Жылып барат.
Өрдү карап
Жолду санап.
Буттары бүт
Жылаңаяк!

Бир бутунан,
Бир бутунун,
Эмнеси кем?
Бир бутун шилтегенде,
Шилтегенде,
Шилтенет,
Кырк буту тең.
Бир буту,
Токтогондо,
Токтоп калат,
Кырк буту тең.
Жаңылбастан,
Эсептесең?!
Кыркаяктын,
Кырк буту тең,
Жылаңаяк!
Кышындасы,
Буту үшүсө,
Кырк өтүктү,
Кантип алат?
Ошондуктан,
Кыркаяк –
Жүрөт экен,
Үшүсө да,
Жылаңаяк!

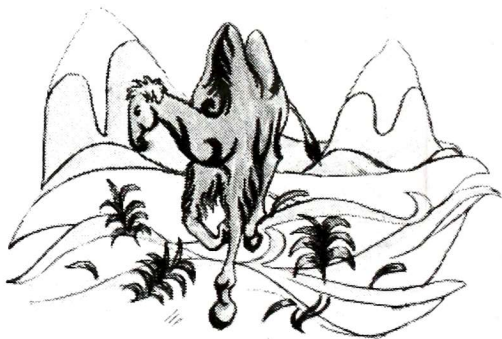
ТОО ЖАНА ТӨӨ

– Тообу жылып келаткан?
– Токто, мага көрсөтчү?
– Чуудалары булуттан,
Төө турбайбы өркөчтүү!

Тоолор төөгө окшошот,
Чөгүп жатып алышкан.
Төөнүн көзү күн өндүү,
Тоодон чыга калышкан.

Тоо өркөчү күн төрөйт,
Төө өркөчү саналып.
Тоо мойнунда ай туулса,
Төө мойнунда шынгырак,
Коңгуроолуу балалык!

Тоодой төөнүн мүнөзү,
Тоодон жолу башталат.
Төөнүн жолу чөлдөрдө,
Тоодой жумуш аткарат.

ЧЕГИРТКЕ

Саратанда чырылдап,
Кечке чейин сайраган.
Чөпкө конуп ыр ырдап,
Тишин бүлөп кайраган.

Антеннасы башында,
Угуп алат дабышты.
Адаты бар жашынма,
Билет жанды багышты.

Бардай далай арманы,
Салкын жерге бекинет.
Шытыраса жан-жагы.
Көккө жете секирет!

ДОНКУЛДАК

– Тук! Тук! Тук!
– Сен кимсиң?
Кире бергий
Салам айтып.
– Тук! Тук! Тук!
Үйгө кирбей,
Такылдатат,
Кайтып, кайтып!

Акырын шыкааласаң,
Эч ким жок...
Эшик ачып.
Боорон үйлөйт,
Шекер чачып.
Бир гана доңкулдагым,
Жыгачтардын,
Катуулугун текшерүүдө,
Такылдатып!

– Тук! Тук! Тук!
Балка үнү улам тышта.
Ар жылы ар бир кышта,
Алыс жактан,
Келип кетет,
Ушул уста!

ТООКТУН АРМАНЫ

Мен армандуу тоокмун, тоок!
Бир бала туудум оозу-мурду жок!
Бир карасам колу-буту жок,
Ал баламдын жаны да жок.
Топтоголок, топтоголок!
Эми кокуй, эмне болот?
Эми кокуй, эмне болот?..

ҮЛҮЛ

Көрө коюп үлүлдү
Үмөт жандан түнүлдү.
Көзү аландап жөтөлүп,
– Качкыла өтүп кетсин,– дейт,
Түйүнчөгүн көтөрүп.

Бозон туруп катарга:
– Баратат,– дейт сапарга!
Эч нерсе албай колуна,
Бүт керектүү буюмун,
Арткан тура жонуна.

Жакасын бек карманып,
Жамгыр айтат таң калып:
– Чечип алып кийимин,
Кетип барат көчүрүп,
Өзү кирген ийинин.

Колун сунуп жакындан,
Кошой айтат бакылдап:
– Чыгып үйдүн тышына,
Шарды кадап алыштыр,
Мүйүзүнүн учуна.

Сапар келип тигилди...
Сайып койду үлүлдү, –
Ийинине түйүлгөн,
Сойлоп кирип кетти да,
Чыкпай койду үйүнөн.

КИРПИ

Токой ичи ээнсиреп,
Сур булуттар сүзүлөт.
Жел желписе кичине,
Жалбырактар үзүлөт.

Көздөн жашын тамызып,
Ирмеп-ирмеп кирпигин.
Жолдон өтүп бараткан,
Жонун көрдүк кирпичин.

Кеткенине кирпичин,
Балдар калды бүт кейип...
Тону калың болсо да,
Үшүп алган түктөйүп!

ЖАЛБЫРАКСЫЗ ДАРАК

Түштүк жакта,
Күн кайнап турган чакта,
Мээнеткеч кумурска,
Чарчап-арыш келе жатса,
Өсүп туруштур жол боюнда,

Бир түп АРПА!
А кумурска,
Мурутун жанып-жанып
Ойлоду:
«Кетейин деп бир эс алып»!
Караса арпанын,
Көлөкөсү жок,
Тийип турат жан-жагына
Күндүн табы!
Жөнөй берди сынып шагы:
«Бул кандай дарак болду?
Такыр жок жалбырагы?»

ЭМГЕКЧИЛ ЭКИ КУМУРСКА

Эки кумурска,
Келатып эки жактан,
Жолугуп сөз кылышты.
Олжолорун тапкан:
– Түрүң бар шашкан,
Узун жолду баскан,
Жүк көтөрүп алыпсың,
Келатасың кайсы жактан?
Экинчи кумурска,
Кайкалатып белди,
Мындай жооп берди:
– Абдан кыйналып,
Арттым далай жерди.
Адырды аралай басып,
Айылга баратам пашып.
Алышыбыз керек тура,
Аңыздан буудайды ташып!
Өзүң кайда барасың,
Айылдан талаага пашып?
– Бара жатам олжого-кенге,
Таруу жатат төгүлүп жерде.
Кабар берип келатам,

Кабарсыз жаткан элге,
Калып кетсе ташылбай,
Жем болот жамгыр, селге?!

ЧИРКЕЙ

Аюу палбан тынчсызданып,
Айланасын каранат:
«Бир баламды эси жоктор,
Кеткен окшойт жаралап»!
Апасына арызданып,
Бйламсырайт мамалак:
– Жаман экен камыштуу жер,
Оту-чөбү көп туруп,
Учуп келип эки-үч ырчы,
Кое жаздады өлтүрүп!
Канаты бар жаркырак,
Катуу чыгат добушу.
Найзаларын сайышып,
Канды кызык сорушу?!
Аюу палбан айтты анда:
Мамалакка түшүнтүп:
– Чиркей тура мурунунду,
Чагып кеткен шишитип?!

КАРЫШ ЖЕРГЕ УЧА АЛБАЙТ

Чөжөлөрүм чыйпылдак,
Жем, суу берип багамын.
Кармап алып кант берип,
Канаттарын тарадым.

Коё берсем столго,
Же секирип түшө албайт,
Канаттары бар туруп,
Карыш жерге уча албайт.

ЖАРЫЛБАЙБЫ БАШТАРЫ

Короосунан чыкканда,
Чөп оттобой ачкарын,
Эки кочкор тынымсыз,
Сүзүштүрөт баштарын.

Бир-бирине урунса,
Сынат экен таш дагы.
Сүзүшкөндө кочкордун,
Жарылбайбы баштары?

КОРКОК

– Ай апаке, апаке,
Мышыкты ким үшүткөн?
– Калган тура эшикте,
Качып жүрүп күчүктөн.
Корккон тура карачы.
Тобум кетсе жорголоп,
Эки көзү алайып.
Ал дивандын үстүндө.
Чыга качты коргонуп.

ЭМНЕ ҮЧҮН

Башкалардай эмне үчүн,
Балык такыр сүйлөбөйт?
Кайырмакка түшсө да,
Же кайгырбайт, үндөбөйт?

Анын неге буту жок,
Жүрөм десем жетелеп?
Канаттары болсо да,
Учалбайт го көкөлөп?

КОНУЗ

Эки көзүн от кылып,
Ат кыгынан топ кылып,
Чаңды көккө булатып,
Келатыштыр кулатып.
Тосуп туруп жолунан,
Тобун алсам колуна,
Кетти окшойт арданып,
Туруп калды таң калып.
Беттеп арык тарапты,
Менден качып баратты.
Чыга калып жолуна,
Тобун берсем колуна,
Тобун колдон чыгарып,
Сууга түштү куланып.
Суудан койсом чыгарып,
Бара жатты кубанып!

ИЛЕГИЛЕК

Илегилек учуп-жөлди,
Жылуу жактан көчүп келди.

Там башынан үн салды,
Биздин жерлик болуп калды.

Келгендери саз болду,
Биз жакта да жаз болду.

Талаа, түздөр жашарды,
Күзгү эгин баш алды.

Учуп келип конду көлгө,
Келгени жакшылык төлгө.

Кааласа үйлөргө консун,
Жерибизде токчулук болсун.

Канаты кагаздай агарсын,
Элиме кубаныч таралсын.

Көк менен бийик-бийик учсун,
Бактысы ачылсын бул куштун!

Балапандарын көрүп балдар күлсүн,
Канатында тынчтыкты алып жүрсүн!

ТООК МЕНЕН КОРОЗ

Тоок:

– Атаны кокуй, кух-кух, кух-кух!
Таманым күйүп ысып – чок, чок!
Бир бала тууымун десем,
Тууй турган жайым жок, жок!

Короз:

– Кокуйлап неге мынча бакырасың?
Ар жерге чуркап чөпкө жашынасың.
Тууган балаң такыр мага окпобойт,
Неге минтип бардык элди чакырасың?

КУЙРУГУ БАР КАМЧЫДАЙ

Маң-маң баскан, маң баскан,
Төрт аягын чаң баскан,
Астынкы өркөчүн ком баскан,
Арткы өркөчүн чом баскан.
Куйругу бар камчыдай
Дараты бар тамчыдай.
Моюну бар укуруктай
Төрт буту бар шырыктай.
Чөлдө жүрсө талбаган,
Ара жолдо калбаган,
Ойсул-ата тукуму, –
Төө эмеспи жан балам!

ЧӨПТҮН ГҮЛҮН ОТТОГОН

Шыңгыр-шыңгыр кишинешкен,
Тезектерин ишекшкен.
Алыста жүрсө табышкан,
Жакында жүрсө качышкан.
Үн алышып алыстан,
Бирин-бири жоктогон.
Үйүрүнөн адашпай,
Жылгындуу жерде токтогон.
Жал-куйругу төгүлгөн,
Шамал жүрсө өрүлгөн.
Жүгүрсө куштай зыргыган,
Туяктан данкан ыргыган.
Камбар-ата тукуму –
Кем кылбасын жылкыдан.

ДОБУШУ БАР АЗАНДАЙ

Тоорулушуп токтогон,
Тилин ороп оттогон.
Бери өлсө өкүрүп,
Баары бирдей жоктогон.
Добушу бар азандай,
Желини бар казандай.
Мүйүзү бар жылтылдак,
Эмчеги бар шыртылдак.
Челек-челек сүтү бар,
Союп сатсаң эти бар.
Зеңги-баба тукуму, –
Сыйырдын жакшы нээти бар!

ЖУУРАТ БОЛГОН АЙРАНЫ

Урейлесен – табылган,
Кур – ейлесен жабылган.

Базарга салсаң пул болгон,
Кыркып алсаң жүн болгон.
Жуурат болгон айраны,
Жесең ширин каймагы.
Жылда эгиз төлдөгөн
Эки-үч жылда көбөйгөн.
Маараганы жагымдуу,
Баксаң ачат багыңды.
Оттоп келген талаадан,
Пайдасын эл санаган.
Чолпон-ата тукуму, –
Кой керекке жараган.

КОЙЧУЛАРДЫ ЫЙЛАТКАН

Жайлоого чыкса жүрөгөн,
Карышкыр келсе көрөгөн.
Тоодон ташты кулаткан,
Койчуларды ыйлаткан.
Өлүп калса мүйүзү,
Бычагыңа сап болгон.
А терисин ийлесең,
Чанач болгон чак колдон.
Жарга түнөйт көрүнбөй,
Көзөмөлдө сөгүнбөй!
Жайы-кышы жакшы бак,
Жалкоолукка берилбей.
Чычаң-ата тукуму, –
Эчки карма эринбей!

БҮРГӨНҮН ЖОРУГУ

(Апыртма)

Бүргөм менин бекинди,
Чагып алып этимди.
Бардык жерге каттадым,

Сураштырып таппадым.
Бүргөм менин билген экен,
Бүргөндүдө жүргөн экен...
Ысылап ал чечинген экен,
Бир чапанга бекинген экен.
Чапанды мен сууга салдым,
Секирип чыкты – аң-таң калдым.
Кармарымда жанымдан өттү,
Качып карматпай кетти.
Кызылсуунун ары жагынан,
Карасуунун бери жагынан,
Аңдып барып кармап алдым.
Алабелдин бери жанынан,
Азабын колуна бердим.
Касапчыны чакырып келдим,
Калың журтка сойдуруп бердим.
Кара көзүн ойдуруп бердим.
Алтымыш кило май алдым,
Жетимиш кило эт алдым.
Эпчил эстүү аялдар,
Эки пуддан май алды,
Эби жок эрке аялдар,
Эч нерсе жок кūr калды.
Майын майчыга бердим,
Этин касапчыга бердим.
Терисин чарымчыга бердим,
Чарымчы терисин бычып берди.
Өтүкчү бардыгын тигип берди.
Алтымыш маасы чыкты,
Жетимиш өтүктүн баасы чыкты.
Ошентип бүргөнү саттым, –
Оңбогондой пайданы таптым!

АК ЧЫЧКАНГА КҮМҮШТӨН ТАКА КАКТЫМ

(Апыртма)

Бака кызын бериптир ийнеликке,
Кара чымын барыптыр женеликке.
Кумурсканын семизин кармап алып,
Той жасап ат чаптырдым тегерекке.
Ак чычканга күмүштөн така кактым,
Көр чычкан терисинен жака тактым.
Көпөлөктүн терисин жыртпай союп,
Жыйынга он беш карыш саба кылдым.
Он беш жигит жыйылып көтөрө албай,
Ошол саба кымызга тооба кылдым.

МЕН БАЙКЕМЕ КАПАМЫН

Топтолушса булуттар,
Жамгыр жааймын деп айтат.
Эки улактуу эчкимди,
Энем сааймын деп айтат.
Байкем болсо эчкимди,
Кармап алып соём дейт.
Казанга этин кайнатып,
Шорпосуна тоем дейт.
Улактарын мааратып,
Базарларга сатам дейт.
Жаным тынчып бакпастан,
Үйдө тынчып жатам дейт.
Мен капамын байкеме,
Мейли жамгыр жаабасын,
Энем эчки саабасын,
Байкем кармап сойбосун,
Шорпосуна тойбосун!
Эки улагы чоңоюп,
Жар боорунда ойносун?!

АЯЗ АТА

Карачы Аяз атаны,
Кардай аппак сакалы.
Кардай аппак чокою,
Кардай аппак чапаны!

Таягы бар колунда,
Куржуну бар жонунда.
Келе жатат ашыгып,
Балдар курган оюнга.

Салам айтса баарына,
Балдар сурайт жабыла:
– Аяз ата бизге алган,
Не белек бар жанында?

Аяз ата мындай дейт:
– Анда көңүл бургула,
Ойносун деп апкелдим
Оюн толо куржунум.

Кол кармашып тургула,
Барабанды ургула.
Жаңы жылды тосолу,
Арча оюн кургула.

Аяз ата сөзүнө,
Кубанышты, күлүштү.
Кол кармашып биригип,
Балдар бийлеп жүрүштү!

ТАШ БАКАНЫН БАЛАСЫ

– Таш баканын баласын,
Таап алып келдим, – деп.

Жерге койсо атасы,
Сүйүндү абдан Келдибек.

– Кызык өзү жүрөт,– деп,
Колун тосот шоктонуп.
Туруп калды таш бака,
Буту-колу жок болуп.

– Алдыңыз,– деп атаке,
Канча сомду коротуп.
Бурагычы канаке,
Койдуңузбу жоготуп?

– Муну оюнчук дебегин,
Таш баканын баласы! –
Болгондо да типтирүү,
Басат мына карачы!

Эңкейе коюп үстүнө:
– Көтөрөт го жүктү,– дейт, –
Ылдамыраак баспайт деп,
Колу менен түрткүлөйт!

ПИЯЗ

Бул эмненин буйругу,
Башын жерге батырып,
Чыгып калган куйругу.

Куйругу тарс үзүлөт,
Тартам десең күч менен.
Аны казып аласың,
Араң чукуп шиш менен.

Кыркам десең көкүлүн,
Чечем десең көйнөгүн.

Көз жашынды тамызат,
Барбы мындай көргөнүн?

Кабат, кабат тон кийген,
Кабат көйнөк ичинен.
Жардам бербей кийгени,
Калтыраган үшүгөн.

ЖАСАП АЛДЫМ ЖЕЛДЕТКИЧ

(Апыртма)

Чымын жатты учканы...
Дабышымды укпады.
Кармап алып кайырсам,
Карс! – дей түштү буттары!

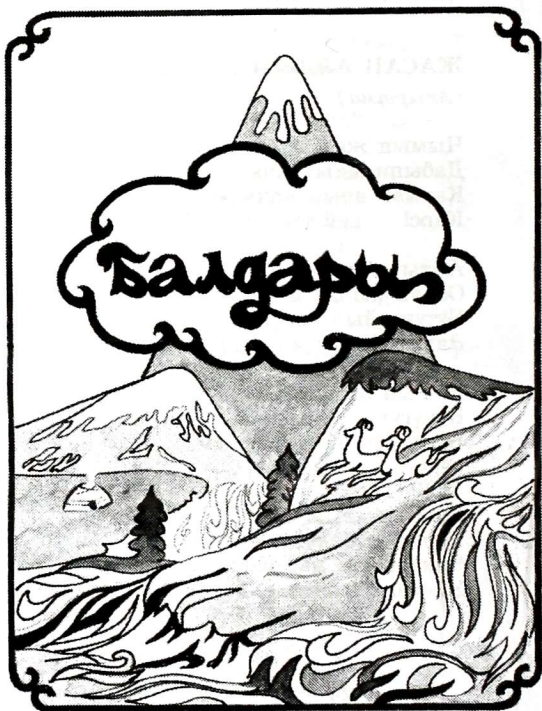
Айтып берсем чынымды,
Ооруп жаны чыңырды.
Бүтүн айыл ойгонуп,
Элдин баары жыйылды.

Башын бердим мышыкка,
Күчүгүмө – денесин.
Балдарга бүт тараттым,
Учкан анын элесин.

Бөлүп жатып чымынды,
Көл-шал болуп тердеппиз.
Канатынан мен өзүм,
Жасап алдым желдеткич!

ТАБИЯТ, АЙБАНАТ ЖӨНҮНДӨГҮ
ТАБЫШМАКТУУ ЫРЛАР

БИЙИК ЖЕРДИН БАЛДАРЫ

Биз турган жер – бийик жер,
Булут калкыйт – тийип көр!
Аскалардын боорунда,
Арбын жүрөт кийиктер.

Ылдам суунун шарлары,
Бийик тоосу, жарлары.
Шамал менен жарышкан,
Биз тоолуктун балдары.

Аппак жааган карлары,
Аппак аткан таңдары.
Ак булутун чубаган,
Биз Мекендин балдары!

КИМДИН, КИМДИН БАЛАСЫ?

Тегирмендин каласы,
Эшигинде чарасы,
Эшек минип келаткан,
Кимдин, кимдин баласы?
– Эшимбектин баласы.
– Ал Эшимбек не кылат?
– Кулан, тайын бээ кылат.
Тайлактарын төө кылат.
Эшимбектин бээси бар,
Эшигинде төөсү бар.
– А үйүндө неси бар?
– Тапка келген кушу бар,
Мен билгенден ушулар...
Тапта кушу не кылат?
– Чил, кекилик алдырат.
Кушу учту талаага,
Аны салды санаага.
Эми минтип карачы,
Издеп жүрөт эшекчен
Ыйлаак эрке баласы!

ОЙГОТУУ

Айланайын атыңан,
Менин балам акылман.
Сайрап турган булбулум,
Төшөгүндөн тургунун.

Кара, мына сааты,
Аппак болуп таң атты.
Божураган ай гүлүм,
Көйнөгүндү кийгиниң.

Күзгүгө бир карангын,
Чачтарыңды тарангын.
Жылуу мына суу бүгүн,
Кол-бетинди жуунгунун.

Аткар апан талабын,
Даяр турат тамагың.
Бүгүн жума аптага,
Жөнөйлү анан бакчага!

АР КИМДИН БАР ӨЗҮНДӨ

Өлчөп алынбайт,
Пулдап сатылбайт.
Белекке берилбейт,
Иш кылат, эринбейт.
Көзүнө көрүнбөйт,
Башкага бөлүнбөйт.
Бирөөгө арналбайт,
Колуңа кармалбайт.
Аты бар, заты жок,

Жазганга каты жок.
Балбанга багынбайт
Жок жерден табылбайт.
Арпанын пакалы эмес,
Эчкинин сакалы эмес.
Ар кимдин бар өзүндө,
Ардакталат сөзүндө.
Билсең эң бир жакының —
Ал башындагы (Акылың).

ТООЛОРДУН ЭҢ БИЙИГИ

Тоолордун эң бийиги,
Билгиле Токбай ата!
Бар анын эки ийини,
Булутка башын катат.

Кечээ биз чыктык анын,
Эң бийик чокусуна,
Ишенсең Алмагүлдүн,
Тийди Асман топусуна.

Бийиктен биз карасак,
Көрүндү баары жогу.
Жыландын изи сымак,
Созулат Оптун жолу.

Адыры тоого жетип,
Жалтылдап суунун башы.
Көрүнөт бүлбүл этип,
Өзгөндүн мунарасы.

Жылгасы болуп миң чап,
Адырлар күнгө калкып.
Сулайман тоосун курчап,
Кең Ошум жатат чалкып.

Койнуна катып карды,
Кейпінде чапкан аттын, —
Оронгон булуттары,
Зоолору Арстанбаптын.

Ар жагы канча тоолор,
Талаалар мелмилдеген.
Караган бизче болор,
Өлкөлөр сен билбеген.

Бийиги чындыгында,
Тоолоруң Токтобай ата! —
Биз чыксак чокусуна
Көрүндү кең Алмата!

ЖЕРДИ ТУУРАП КҮН НУРУ

Айланамды карасам,
Тоонун бардык жактары.
Түздүн алма бактары,
Саргыч түскө боёлгон,
Өрүкзардын капталы. —
Күндүн дагы нурлары,
Болуп калган сап-сары!

Кыш келгенде ой-тоону,
Бүт кар ороп калыптыр.
Күндүн көзүн карасам,
Аппак болуп калыптыр.
Жаз келгенде алышты,
Көк чөп басты көгөрүп.
Адыр, талаа калышты,
Жашыл түскө бөлөнүп.

Желкесине таштардын,
Көк майсалар өсүптүр.

Күндүн көзүн карасам,
Жашыл болуп кетиптир.

Өз өңүнө карабай,
Түркүн түскө кез келип.
Жерди туурап Күн нуру,
Турат экен өзгөрүп!

УЗУН БОЙЛУУ КЫЗ КЕТТИ

Шылдыр-шылдыр шыр кетти,
Шылдырама ыр кетти.
Шашканымдан ой кетти,
Шайыр кызым бой кетти.

Узун-узун уз кетти,
Узун бойлуу кыз кетти.
Ташка тийди шарк этип,
Сөйкөлөрү жарк этип.

Бүт денеси калтырап,
Өңү-түсү жалтырап.
Узун-узун уз кетти,
Узун бойлуу кыз кетти.

Токто! – десем токтобой,
Тоту эжеме окшобой.
Шыңгыр үнү угулуп,
Чуркап кетти бурулуп!

КИМИСИ КҮЧТҮҮ?

- Күн, сен айтчы, эмнеден күчтүүсүн?
- Күчтүү болсом тосот беле булуттар.
- Булут сен эмнеден күчтүүсүн?

- Күчтүү болсом оройт беле жамгырлар.
- Жамгыр сен эмнеден күчтүүсүң?
- Күчтүү болсом жер сиңирип албас эле,
- Жер сен эмнеден күчтүүсүң?
- Күчтүү болсом чөптөр басып калбас эле.
- Чөп сен эмнеден күчтүүсүң?
- Күчтүү болсом, козу-койлор оттойт беле.
- Козу-койлор, силер эмнеден күчтүүсүңөр?
- Күчтүү болсок, карышкыр чоттойт беле.
- Карышкыр, сен эмнеден күчтүүсүң?
- Күчтүү болсом аңчылар атат беле?
- Аңчы сен эмнеден күчтүүсүң?
- Күчтүү болсом милтемди чычкан жебес эле.
- Чычкан, сен эмнеден күчтүүсүң?
- Күчтүү болсом кулагыма кумурска толор беле?
- Кумурска, сен эмнеден күчтүүсүң?
- Мен бардыгынан күчтүүмүн!

Эмгек менен өтөт бүт күнүм.

Алтымыш батман тарууну,

Аркама салып көтөрөм.

Жетимиш батман тарууну,

Желкеме салып көтөрөм.

Күчтүүсүң десең күчтүүмүн!

БҮТ ААЛАМДЫН АТЫН БИЛЕТ

Бүт ааламдын атын билет,

Укканынын затын билет.

Көргөндөрүн топтоп алат,

Көрбөгөнүн жоктоп алат.

Акылына жыйнай берет,

Өзүн-өзү кыйнай берет.

Билбегендерден билип алат,

Билбегенге сыйдай керек.

Эч көрүнбөйт жабылуу,

Сыртында бар кабыгы.

Бүтүн аалам эсинде,

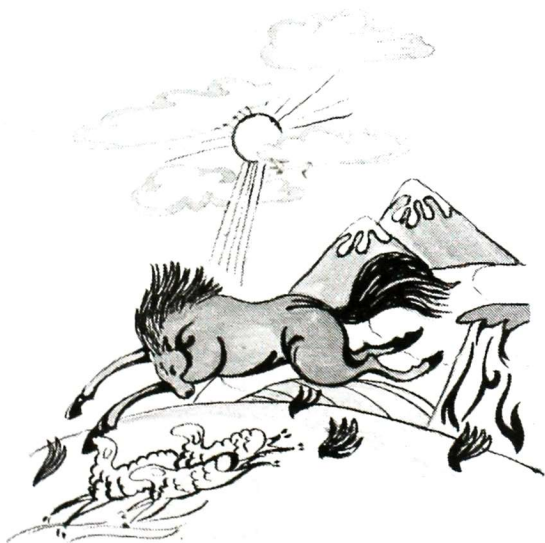

Үйдөн чыкпайт эч кимге.
Түнү кана эс алат,
Уктаганда кечинде.
Кана, ойлоп тапчы аны? –
(Мээ) – деп билгин баштагы!

ОК ЭМЕС, ОК СЫМАЛ АТАТ

Ок эмес, ок сымал атат,
Куш эмес, шамалдай учат.
Ал өзүн эң эркин сезет,
Заматта ааламды кезет.
Кендиги жер бетин басат,

Уккандын көнүлүн ачат.
Ал кээде козголбой көпкө,
Уяда үргүлөп жатат.
Козголоп жазсаң сен аны,
Кичине кагазга батат.
Ойлонуп бул эмне тебе? –
Акылман (ой-пикир) эле?!

ШИРИНДИГИ АСЕЛДЕЙ

Шириндиги аселдей,
Ачуулугу кеселдей.
Кээ бирөөнү сүйдүрөт,
Кээ бирөөнү күйдүрөт.
Кээ бирөөнү жыргатат,
Кээ бирөөнү ыйлатат.
Канаты бар шамалдай,
Чыкса калбайт таралбай.
Билбесең бул – (сөз) деген!

БАЙКАГЫЛА СИЛЕР ДА...

Түнү гүлдөй ачылат,
Бүт ааламга чачылат.
Жарк-журк этет сансыз от,
Таң атканда баары жок!
Уктайт күндүз өздөрү,
Шамда ачылат көздөрү.
Арасынан кээ бири,
Сызып учуп өтүшөт.
Жерге жарык киргенде,
Бүт жоголуп кетишет.
Жашыл килем үстүндө,
Жарык чачып жатышат.
Таң нуруна аралаш,
Билбейм кайда качышат?

Миң-миллион ачылган,
Гүл экен деп мактайсың...
Эртең менен туруп сен,
Бирин дагы таппайсың.
Нуру жерге төгүлгөн,
Асмандагы үр кызбы?
Байкагыла силер да,
Түнкү сансыз жылдызды?!

ЖАЛГЫЗ ӨЗҮ ЖАРАЛГАН

Чыгыштан айтып саламды,
Жарык кылып асманга.
Караңгыны өчүрүп,
Түндү түртүп кетирип.
Боёп тоо-таш, кырларды,
Чачыратып нурларды.
Күндүзү аны өчүрүп,
Түнү жага албайсың.
Кете албайсың көчүрүп,
Жакын бара албайсың.
Отун чачып тынбастан,
Тоо артына жашынат,
Кар, жамгырлуу күндөрү,
Баркын, баасын ашырат.
Ой, чуңкур, көл дебестен,
Бардык жерди аралайт.
Бирдей сүйүп бүт элди,
Дос, душман деп санабайт!
Калкып көктө баратса,
Уяласың караштан.
Аны тагдыр түбөлүк,
Жалгыз кылып жараткан?!
КҮН! – эмеспи, ал бизге,
Ысыктыкты тараткан!

ТУРАТ ДАЙЫМ ЖАҢЫРЫШ

Күн чыгыштан жалтырап,
Түн киргенде ал чыгат.
Жылып барат акырын,
Бир сыйкыры бар чылап.
Уялгансып кээ бирде,
Булуттарга жашынып.
Кээде учуна теректин,
Туруп калат асылып.
Жаш бөбөктөр көрүшсө,
Ата-энесин кыйнашат.
– Чыгып алып бергин,– деп,
Болбос жерден ыйлашат.
Жолду басат арытып,
Түндү турат жарытып.
Канча дагы заманды
Келе жатат карытып!
Бир топ күнгө жоголот,
Калгансып ал жаңылып,
Бул өзү Ай эмеспи,
Турат дайым жаңырып!

БАЛБАН ЖЕР

Бир ажайып зор килем,
Алдыбызга жайылат.
Жазда жашыл, кышта – ак,
Өңү өзгөрүп жаңырат.
Мында адам бактылуу,
Издегениң табылат:
Ичем десең – суусу бар,
Көлүндө ак куусу бар.
Адыр, тоосу, бели бар,
Анда түркүн кени бар.
Тарам, тарам жолу бар,
Жандуулардын тобу бар.

Анда адам уулуна,
Түркүн кызык жолугар.
Жандуу десең – өзү өлүк,
Бүт денеси көзөлүп,
Өсөт түркүн өсүмдүк.
Бирок, баарын кебелбей,
Турат жалгыз көтөрүп!
Бул эмне десенер? –
Бул ажайып балбан жер!

АКЫЛ МЕНЕН ОЙЛОП ТАП?

Бою бийик, карыбайт,
Андан эч кыш арылбайт.
Денеси бүт шагыл, таш,
Булуттарга созот баш.
Суулар агат боорунан,
Бороон-чапкын тооруган.
Учу тийет булутка,
Чыгуу азап, унутпа!
Эбегейсиз пайдасы,
Тийип турат эл-журтка.
Чамбыл-ала кийими,
Койнунда бар кийиги.
Төбөсүнөн күн чыгат,
Оо! – деп койсоң үн чыгат.
Жашыл килем этеги,
Гүлдөр өсөт буркурап!
Кана анда бул эмне? –
Акыл менен ойлоп тап?

МАГА ЖООБУН БЕРГИЛЕ?

Жиптей учсуз уланат,
Тоо боорунан куланат,
Коктуларга кирет да,

Баш-аяксыз чубалат.
Ар жылгадан биригет,
Астында таш сүрүлөт.
Аласалып токтобой,
Алга карай жүгүрөт.
Туш тарапка бөлүнөт,
Түсү күмүш көрүнөт.
Жан-жаныбар ысылап,
Саратанда чөмүлөт.
Барган жерден баркталат,
Жашарат бүт чар тарап.
Жемиш багы гүл ачып,
Жеткен жери салтанат.
Чачсаң кетет чачырап,
Ичсең чаңкооң басылат.
Бардык жерди тазартып,
Капалыкты качырат.
Жок болсо эл зарыгат,
Көрбөй калса сагынат.
Адам, мал-жан баарына,
Керектелет ар убак.
Кана балдар, келгиле,
Бул нерсенин атын таап
Мага жообун бергиле?!

БУЛ НЕ ДЕГЕН ЗАТ ЭЛЕ?

Шамал жүрсө оолугуп,
Ар тараптан тоорулуп.
Асмандагы булуттар,
Калат көктө чогулуп.
Бул окуя билсенер,
Жаз, күз болот ар убак.
Тийип турган күн көзү,
Бир заматта жабылат.
Мына кызык керемет,
Алгач аздан себелеп,

Анан күчөп заматта,
Электери эленет.
Тунук көз жаш тынымсыз,
Көк асмадан төгүлөт.
Арыктардан шыркырап,
Аккан суулар көрүнөт.
Опурулган топурак,
Камыр болуп эзилет.
Чыйрыктырып денени,
Аба муздак сезилет.
Жердин бети жашарып,
Жаңыланат онолот.
Күндүн нуру тийгенде,
Жерге сиңип жоголот.
Ойлонгула бат эле, –
Бул не деген зат эле?

УКТАП ЖАТЫШ ЖОК БОЛОТ

Аппак бирок ун эмес,
Салмагы оор, кум эмес.
Жумшак, бирок пахта эмес,
Жылма үстү, такта эмес.
Көрүнүшү шекердей,
Көктөн түшөт чектелбей.
Бак дарактын баардыгы
Анын тонун кийинет.
Салмагынан бутактар,
Жерге карай ийилет.
Бассам түшөт жолума,
Тоссом түшөт колума.
Мектебиме баратсам,
Конот тумак, жонума.
Кыш айлары – сүйгөнү,
Аппак кылат дүйнөнү.
Талаа, тоо-таш адырдын,
Жалаң ак тон кийгени.

Жаз айлары келгенде,
Тосо албайсың ноктолоп.
Күндүн ысык нурунан,
Уктап жатып жок болот.
Бул кандай зат? Жакшылап,
Ойлоп, байкап тапкыла?

ЖАРЫШАТ АЛ ЖЕЛ МЕНЕН

Эч көрүнбөйт көзүнө,
Эч түшүнбөйт сөзүнө.
Дайым алга шашылат,
Тыным билбейт ашыгат.
Жүрөт дайым кубалап,
Карматпайт эч жашынат.
Шамал дагы жете албайт,
Андан озуп кете албайт.
Кармайм десең – кармалбайт,
Алдайм десең – алданбайт.
Бекерчиге илинбейт,
Жумушчуга билинбейт.
Карыбайт эч – таяксыз
Кол-буту жок – аяксыз.
Эч иши жок эл менен.
Жарышат ал жел менен.
Бул эмне өзү? Ойлоп тап,
Өз билгенин бербеген?

(Убакыт)

ДОСУМДУН ҮЙ-БҮЛӨСҮ

Балдар үйгө киргиле,
Бир досум бар билгиле...
Силерге да керектүү,
Аны ардактап сүйгүлө. –
Ал досумду билсенер,

Төрт уулу бар келишкен.
Мен айбыгып турамын,
Атын айтып бериштен.
Досумдун төрт уулунун,
Жалаң үчтөн балдары.
Кезек менен келишет,
Досумдун жок арманы.
Неберелери да бүлөлүү,
Бар отуздан кыбыра.
Баары аман келсе деп,
Кулак төшөйт ырына.
Кана эмесе жаш достор,
Үй-үйлөргө кайткыла.
Ушул сырдуу досумдун,
Жандырмагын айткыла?!
(*Бир жыл, төрт мезгил, 12 ай, күндөрү*)

ЖАЛАҢ ИЙНЕ ЖОЛУНДА

Уктап жатат коңудда,
Жалаң ийне жонунда,
Бирдей жердин кыясы,
Талаа түздө уясы.
Кээде болот томолок,
Кээде такыр жоголот,
Жаткан жерден турбай,
Уктай берет тынбай.
Буттары абдан кыска,
Түн ичи сыртка чыкса.
Бардыгы коркуп андан,
Бардыгы качат сыртка.
Анткени, кийгендери,
Тикендей ийнелери.
Сайылып кол-бутуна,
Жаралайт тийген жери!
Жыланды жакшы көрөт,

Жолукса тосуп чыгат,
Кармашып жеңип алып,
Жеймин, — деп сүйрөп барат.
Бул кайсы жаныбар десем,—
Табалбай болбо күлкү?
Баарыңа айтып берсем,
Ал биздин жоокер кирпи!

БУЛАРДЫН АТЫН ТАПКЫЛА?

Булут ичи жалтырак,—
Мунун атын тапкыла.

Камыш башы калтырак,
Мунун атын тапкыла.

Суу ичинде сүтак кыз,—
Мунун атын тапкыла.

Сансыз дарак бутаксыз,—
Мунун атын тапкыла.

Кең талаада чаң чыгат,—
Мунун атын тапкыла.
Кескен жерден кан чыгат,—
Мунун атын тапкыла?!

Жообу: *(чагылган, найза, бака,
чач, көк бөрү, бычак)*

ҮСТҮНӨН ТҮШПӨЙТ УСТА

Төрт туяктуу, ат эмес,
Адамдарга жат эмес.
Узун кулак коён эмес,
Кутуруп жүргөн ноён эмес.

Күчү адал, эти арам,
Жүнү бар тарам, тарам.
Пайдасын көрөт бардык тарап,
Айкырганы жерди жарат.
Куйругу бар өтө кыска,
Үстүнөн эч түшпөйт уста!
Бул кайсы жаныбар десек? –
Кадимки эле биздин (*эшек*).

АЙБАТЫНАН ЖАН ЧЫГАТ

Чыбыр-ала тону бар,
Чытырманда жолу бар.
Адам коркчу түрү бар,
Айбандан зор сүрү бар.
Айбатынан жан чыгат,
Азуусунан кан чыгат.
Тырмактары катылган,
Бардык жанды качырган.
Күрүлдөгөн үнү бар,
Бул эмне жан билип ал? –
Жакын ага барып болбос,
Анын аты баатыр – (*жолборс*).

АЙКЫРСА АЧУУ ҮНҮ БАР

Жай, кыш өмүр сүргөнү,
Токой ичи жүргөнү.
Калың күрөң жүнү бар,
Айкырса ачуу үнү бар.
Кээде тоодон көрөсүң,
Дарактын жейт мөмөсүн.
Балдарынын оюнун,
Көрсөң күлүп «өлөсүң»!
Томурандап ойношот,
Жолукканда жол бошот?!

Тоо, токойду аралап,
Жүргөн (аюу) эмеспи.
Балдары анын мамалак!

«Ч» ТАМГАДАН БАШТАЛАТ

Бир заматта чатырап,
Жарык нуру чачырап.
Жарк-журк этип чагылып,
Өчүп калат шол замат.
Кара булут дүркүрөп,
Тамчы суулар бүркүлөт.
Жерди жарып кетчүдөй,
Добуш чыгат күркүрөп.
Учкундары түшсө эгер,
Токой, дарак өрттөнөт.
Жамгыр жаап кетсе – жер,
Бир башкача көрктөнөт.
Булуттар бүт ыйлашып,
Көздөрүнөн жаш тамат.
Сурасаңар аты анын –
«Ч» тамгадан башталат?!

ЧЫЧКАНДАРДЫН ПАШАСЫ

Адам үчүн пайдалуу,
Ал үйлөрдүн айбаны.
Маин жумшак жүнү бар,
Жагымдуу назик үнү бар.
Жолборско окшойт жүргөнү,
Мырза жигит үйдөгү.
Жууп, таранат мурутун,
Билет кылар жумушун.
Көзүндө бар машасы,
Чычкандардын пашасы.
Түшпөй уктайт тагынан,

Кетпейт кээде жаныңан.
Эч бирөөгө чендетпейт,
Аңчылыгы жагынан.
Кийинген ал кооз тонду, –
Бул кайсы жаныбар болду?
(Мышык)

БУЛ ЭМНЕ ЖАН, БИЛИП АЙТ?

Бир жаныбар бу дагы,
Башында эки чырагы.
Жуп-жумуру денеси,
Жалаң суунун «кемеси».
Жонунда бар тарагы,
А бирок, жок калагы.
Басып жүргөн буту жок,
Канат, куйрук – жарагы.
Бирок, учпайт авада,
Жерде баспайт жана да...
Суу ичинде думукпайт
Тез жүргөндү унутпайт.
Суудан чыкса тыбырайт, –
Бул эмне жан, билип айт?

О, БУЛ КАЙСЫ ЖАНЫБАР?

Ачып кумдун арасын,
Көмөт тукум – баласын.
Бир күндө араң арытат,
Бир чакырым арасын.
Асты да таш, үстү таш,
Таш ичинен чыгат баш.
Чайнай турган тиши жок,
Башка менен иши жок.
Жалаң көк чөп тамагы,
Жерден чыкпайт карааны.

Төрт буту бар тырмактуу,
Басыгы жок жыргатчу.
Кышта тамак жебестен,
Уктайт ач калдым дебестен.
Адыр, түздөн жолукса,
Бурат адам көңүлдү.
Жашап коёт тоготпой
Үч жүз жылдык өмүрдү.
Куланып түшсө чалкадан,
Жардам сурап жаныбар.
Ойлонуп балдар тапкыла?
О, бул кайсы жаныбар?

БАЙКАГЫЧ БАЛДАРГА СУРОО

Бул эмне, аты бар да өзү жок?
А бул эмне, жолдо жүрөт изи жок?
А бул эмне, дарбазасыз ачылат?
А бул эмне, жазда айдоого чачылат?
А бул эмне, эгилбестен бак болот?
А бул эмне, көрүнбөстөн дак болот?
А бул эмне, кырман кылсаң тоо болот?
А бул эмне, айттырбастан жоо болот?
А бул эмне, оозу-мурдуң май болот?
А бул эмне, куйсаң идиште жай болот?

Кана, балдар ойлонгула жакшылап,
Ар бирин өз-өз атын тапкыла?

Жообу:

Будайык куш аты бар да өзү жок,
Шамал болот жолдо жүргөн изи жок.
Эки илебин дарбазабыз ачылган.
Жазгы үрөн аңыздарга чачылган.
Бул сакалың эгилбестен бак болгон,
Ал жүрөгүң көрүнбөстөн дак болгон.

Жыйган түшүм кырман кылсаң тоо болгон.
 Ал душманың билиндирбей жоо болгон.
 Бул баккан уй оозу-мурду май болгон!
 Суу эмеспи бир идишке жай болгон!

КАЙЫН СИНДИСИНИН ЖЕҢЕСИНЕ БЕРГЕН СУРООСУ

(Эл оозунан)

Айры жолдон таң атты,
 Бул эмнеси жеңеке?
 Эки атчан дос бир чыкты,
 Бул эмнеси жеңеке?
 Жалгыз атчан аттанды,
 Бул эмнеси жеңеке?
 Адыр жолдон чаң чыкты,
 Бул эмнеси жеңеке?
 Төрт шырмыйлуу, тамандуу,
 Бул эмнеси жеңеке?
 Төрт туяктуу кара жал,
 Бул эмнеси жеңеке?
 Ача туяк шаа мүйүз,
 Бул эмнеси жеңеке?
 Жер үстүнө кар жаады,
 Бул эмнеси жеңеке?
 Кар үстүнө кан тамды,
 Бул эмнеси жеңеке?
 Коргон оозу ачылды,
 Бул эмнеси жеңеке?
 Күмүш тыйын чачылды,
 Бул эмнеси жеңеке?
 Кара жыгач бутаксыз,
 Бул эмнеси жеңеке?
 Шырбаз козу сөөгү жок,
 Бул эмнеси жеңеке?
 Эки далым курушат,
 Бул эмнеси жеңеке?

ЖЕҢЕСИНИН КАЙЫН СИНДИСИНЕ БЕРГЕН ЖООБУ:

Айры жолдон таң атса –
Доочу келээр кыз бийкеч.
Эки атчан дос бир чыкса,
Куда келээр кыз бийкеч.
Жалгыз атчан аттанса,
Күйөө келээр кыз бийкеч.
Адыр жолдон чаң чыкса,
Койлор келээр кыз бийкеч.
Төрт аяктуу тамандуу,
Төөлөр келээр кыз бийкеч.
Төрт туяктуу кара жал,
Бээлер келээр кыз бийкеч.
Ача туяк шаа мүйүз,
Уйлар келээр кыз бийкеч.
Жер үстүнө кар жааса,
Ун төгүлөөр кыз бийкеч.
Кар үстүнө кан тамса,
Кой союлар кыз бийкеч.
Коргон оозу ачылса,
Той башталат кыз бийкеч.
Күмүш тыйын чачылса,
Оюн-күлкү, ыр болот.
Кара жыгач бутаксыз –
Кундуз чачың эмеспи,
Шырбаз козу сөөгү жок,
Эки эмчегин эмеспи.
Куруш кирсе далына –
Кыса-кыса кучактаар,
Күйөөң келет жаныңа!

АКЫЛМАН ТАЗ

(Эл оозунан)

Илгери өткөн заманда бир хан болгон экен. Анын Эрке айым деген кызы болуптур. Ал хан кызынын бир табышмагы бар экен. Ал табышмакты ким чечмелеп берсе, ошол адамга күйөөгө чыгамын. Ким таба албай калса башын алдырамын деп жар салат. Ар тараптан ханзаадалар, бекзаадалар, мен кыйынмын деген мырзалар анын табышмагын таба албай баштары алынган экен.

Ошол өлкөнүн күн чыгыш тарабында тоонун койнунда бир таз бала кары энеси менен жашап турчу экен. Ал бул кабарды угуп алып:

Хан кызынын табышмагын мен таап беремин деп айтат. Энеси коркуп уулунун айтканына каршы болот. Таз акыры энесин ынандырат. Энеси баласына көмөч нан бышырып берип жөнөтөт.

Таз бала хандын тактысынын алдына барып үч күн жатат. Хан кызынын кенизек кыздарынын бири көрүп калып таз баладан сураптыр:

Сен бул жерде не жатасың? Башка жата турган жериң жокпу?

— Мен хан кызынын табышмагын тапканы келдим, — деп жооп бериптир таз.

Кенизек кыз хан кызына келип айтканда, аны алып келүүнү буюрат. Таз баланы алдына алып келишкенде хан кызы бул табышмакты айткан экен:

Алыс жерде от жанат,
Аны тапчы таз бала?
Сасык жайда ит үрөт,
Муну тапчы таз бала?
Чарбагымда жуп чынар,
Бул эмине таз бала?
Эшигимде кош мунар,
Бул эмине таз бала?

Кара талым бутаксыз,
Бул эмине таз бала?
Эки ак козум сөөгү жок,
Муну тапчы таз бала?

Ошол таз бала хан кызы Эрке айымдын табышмагынын жообун мындайча чечмелеп берет:

Алыс жерде от күйсө,
Бөрү көзү Эрке айым.
Сасык жайда ит үрсө,
Кур бакалар Эркайым.
Чарбагында жуп чынар,
Ата-энең Эрке айым.
Эшигинде кош мунар,
Ага-иниң Эрке айым.
Кара талың бутаксыз,
Кара чачың Эрке айым.
Эки ак козуң сөөгү жок
Кош анарың Эрке айым! —

деп жооп бериптир.

Ошол замат хан кызы Эрке айым кенизек кыздарына табышмагынын жообун таап алгандыгын айтат. Кенизек кыздар бул жаңылыкты ханга кабарлашат. Хан кырк күн той өткөрүп кызын таз балага алып берет. Таз бала атын акылман Адил коюп, хан өзүнө вазир кылып алат.

Ошентип Эрке айым менен Адил таз бактылуу өмүр сүрүшкөн экен.

КОТОРМОЛОР

КУДДУСДУК МУХАММАДИ

«Эненин көөнү балада,
баланын көөнү талаада».

Достор өзү кандай кеп,
Бир-бирине окшош тек.
Макал айтат мындай деп:
«Эненин көөнү балада,
Баланын көөнү талаада»!
Чын сөзбү, ушул кана анда?
Көөнүбүз болсо салаада,
Көөнүбүз болсо талаада,—
Энесине карабас,
Мындай бала жарабас!
Макалды ким ойлогон?
Мындай бизде болбогон.
Ушул макал туура эмес,
Чыгарабыз ондоодон.
Достор өзү кандай кеп,
Түзөтөлү мындай деп:
«Эненин көөнү балада,
Баланын көөнү энеде»!
Энелердин сүйүүсү,
Аксын дайым денеде.
Көөнүбүз жүрсө талаада,
Калбайбызбы жемеде.
Сүйүүсү эне-баланын,
Сүйүүсү Ата-Мекендин!

Сүйүүсү тууган эки элдин,
Жыпардай жыты талаанын.
Чексиз биздин сүйүүбүз,
Чексиз элди жактыруу.
Эбиз мындай сүйүүгө,
Биздин балдар бактылуу.
Мекенибиз сүйгөндөй,
Ата-эненбиз күлгөндөй, –
Элге макул келгендей.
Гагарин менен Андрян,
Жерди айланып жүргөндөй,
Сүйөбүз ата-энени,
Жарыкты сүйгөн түн өндүү,
Жерди сүйгөн күн өндүү!
«Эненин көөнү баллада,
Баланын көөнү энеде»!
Энелердин сүйүүсү,
Аксын кандай, денеде!

КУЙРУК

Балдарга сөз тарады:
«Тургун ишке жарады.
Тагдырдын бул буйругу,
Пайда болду куйругу»!
Сөз кылышты: «Катып ал,
«Эки» деген аты бар.
Бул тагдырдын буйругу,
Сүдүрөлөт куйругу»!

Жан-жаныбар сезбесин,
Тургунжандан безбесин.
Алардыкы пайдалуу,
Кызмат кылат өзүнө, –
Коруйт жылкы куйругу,
Чымын консо көзүнө.
Уй көгөндөн сактанат,

Куш куйругу учурат,
Кескелдирик куйругун,
Кесип жолдон кутулат.
Ар бир жандын куйругу,
Пайдалуу иш аткарат.
Куйругучу Тургундун, —
Башы да бар буту бар.
Эй Тургун сен көзүңдү ач,
Билим жактан утук ал!

КАРАБАЙДЫН БУЛ КЫЛГАНЫ ТУУРАБЫ?

Китепкана китебин,
Айрып салды Карабай, —
Барактары бөлүнүп,
Китеп калды жарабай.
— Неге тыттың аны — деп,
Сурап койсо Ыкыбал:
— Сеники эмес, жакшылап,
Өзүңдүкүн тутуп ал.
Бул мектептин китеби, —
Деп Карабай күчөдү.
— Мектептики кимдики? —
Биздики бүт элдики!
Эгер билсең Карабай,
Биринчиден сеники!
Китеп алган ар бала,
Тыта берсе сенчилеп,
Кийинкилер барагын,
Кимден сурайт берчи, — деп.
Бөбөктөргө кийинки,
Китеп керек эмеспи.
Айрыктарын көргөндө,
Колуң сынгыр дебеспи!
Китепканасы мектептин,
Кайдан алат аларды?

Ага кеткен каражатты,
Элим оңой табабы?
Дыйкан менен жумушчу,
Тер агызат жүзүнөн.
Ата-эне агалардын,
Эмгегинин изинен.
Келген китеп эмеспи!
Окусун деп сага, мага,
Берген китеп эмеспи!
Мына ушундай китепти
Тытып салдың сактабай.
Ата-эненин эмгегин,
Урматтабай, барктабай,
Мектептики кимдики?
Биздики бүт элдики.
Эгер билсең Карабай,
Биринчиден сеники.
...Китепкана китебин,
Тытып салды Карабай.
Барактары бөлүнүп,
Китеп калды жарабай.
Жаман жорук экенин,
Ыкыбал койду баалабай?!

МЕКТЕПКЕ КҮНДӨ БАРГАНДА

Мектебиңе барганда,
Бир аз билим алып кел.
Эжейиндин айтканын,
Эс-акылга салып кел.
Ата-энең сага да,
Түрдүү нерсе апкелет. —
Үтүк, көйнөк, тумактын,
Өлчөмдөрү чак келет.
Алик керек саламга,
Таяк керек чалдарга,
Тартип керек балдарга.

Болбо мындай окуучу:
Кейпиң кетип шалпайып,
Булганыч жүрбө талпайып,
Бошоң тартып сабакта,
«Агай мага тийбелеп»,
Башты катып партага,
Дептеринди чиймелеп,
Окудум деп катарда,
Жүргөн менен иш чыкпайт.
Эжейинди укпасаң,
Жылдык баан беш чыкпайт.
Мектебиңе барганда,
Бир аз билим алып кел!
Эжейиндин айтканын,
Эс-акылга салып кел!

КУДРАТ ХИКМАТ

АК ТЕРЕК, КӨК ТЕРЕК

Эркетайдын багында,
Эки жакка бөлүнүп,
Мындай дешип айтышат:
Бир-бирине бөлүнүп:
– Ак терекпи, көк терек
Бизден сизге ким керек?

Чылбыр чачы селкилдеп,
Чыгат кыздар мындай деп:
– Бизге керек мектепте
Жакшы окуган Алишер.
– Ак терекпи көк терек,
Бизден сизге ким керек?

Таамай сүйлөп бу балдар:
– Эми бизди жеңгиле,
Эң алдыңкы окуучу!

Эрке айымды бергиле!
– Ак терек, көк терек
Бизден сизге ким керек?

КӨКТӨМ КӨРКҮ

Муздак шамал жылып акырын,
Чөптөрдү ыргап кылат өкүмүн.
Мажүрүм тал арык боюнда,
Суудан карайт жашыл көкүлүн.

Тандын жели желпип жүзүндү,
Жигде зарга кирип жоголот.
Шүүдүрүмдөр жерге үзүлөт,
Жаш шиберлер ыйлап сооронот.

Канаттуулар бирден чөп тиштеп,
Уя салат тытгын шагына.
Башын чайкап тынбай теректер,
Күндү карайт көктү сагына.

Бедепая жашыл килемдей,
Чынарларда куштар чырылдайт.
Көрдүнбү дос, көктөм көркүн сен,
Жаштык өндүү жашыл ыр ырдайт!

ТАРТИПСИЗ ОКУУЧУ

Бахап деген бир бала,
Билбейт жүрүш-турушун.
Өзүн мактайт ар убак,
Билет балдар мунусун.
Кийгеничи жап-жаңы,
Чачы болгон пружина.
Дайым экспонатка,
Койгон сөзү «Дружина»!

Салам айтса достору,
Тили келбейт алике.
Кыйынсынып унчукпайт,
Өтүп кетет ал тике.
Бекер жүрөт салактап,
Адат болгон кечигүү.
Эптеп сегиз чыгарат,
Төрткө кошуп экини.
Үйгө барса туфлисин,
Чечип берет апасы.
Китептерде тартип жок,
Колунун кетпейт какачы.
Сумкасынын ичинен,
Түркүн буюм арылбайт.
Перосун да дат баскан,
Кагаз тытып жазылбайт.
Күн чыккыча козголбойт,
Жоруктары ойлонот.
«Кеч калдың деп окуудан», –
Күндө атасы ойготот.
Учуп жетет базарга,
Айрык жеңи желектей.
Китеп такыр окубайт,
Бою мырза теректей.
Дайым минтип сүйрөлүп,
Жүрө берсе ойлонбой,
Бахап анда не болот.
Кемчилдигин оңдобой!?
Унутпасын муну да,
Бахаптын дос, жакыны,
Артта калып сандалып,
Арман кылар акыры?!

ЧАГЫМЧЫ

Этиет бол Зебиге,
Ишенбе сөз кебине.

Тоодой кылып жеткирет,
Келтирип өз эбине.
Мен да мурун ишенбей,
Жүрдүм көпкө күзөтүп,
Бир күнү ачты көзүмдү,
Ыза кылып түзөтүп.
Мен Садырбек жөнүндө,
Айткан элем тамаша.
Чымын сөздү пил кылып,
Жекириптир караса.
Чуркап келип Садырбек,
Тили оозуна тыгылып,
Мурунумду муштуму,
Кете жазды сындырып.
Бул окуя Зебинин,
Кулагына жетиптир.
Көрүп калса көчөдөн,
Качат менден бекинип.
Сезсе керек өзү да,
Кетиргенин чекилик.
Курбулары алардын,
Текшерди бул иштерин.
Эскертишти чогулуп,
Жоготуп «миш-миш» терин.
Азыр Зеби мектепте,
Андай эмес оңолду.
Сабак, оюн көңүлдүү,
Уруш, жаңжал жоголду.
Араңарда чагымчы,
Чыгып калса Зебиндей.
Көбөйбөсүн оорусу,
Алгыла алдын эринбей!

ТУРСУНБАЙ АДАШБАЕВ

ТОПЧУ

Сабира эже чакырганы,
Бара жатып коңсусун,
Жол боюна түшүрүп койду,
Кемзелинин топчусун.
Кумурскалар топтолушуп,
Кенеш курду шашылып:
– Бир, эки, үч! – көтөрдүк,
Тегирмендин ташын бу?!

АРКАН КЫЛЫП

Суур өндөн азып,
Издеп оокат-азык.
Жакындап эски журтка,
Таштын үстүнө чыкса,
Кирпи адатынча,
Шашып ушунча, –
Сүйрөп барат жыланды.
Андан суур сурады:
– Капчыгың толгон экен,
Жолуң абдан болгон экен!
– Жок ээ досум, антип айтпа.
Деди кирпи токтоп айтты, –
Жылан жечү адатым бары,
Алда-качан калып кеткен.
– Же кургатып кышта аны,
Жанчасыңбы талкан кылып?
– Курбум отун алыш үчүн,
Пайдаланам аркан кылып!

КУМУРСКАЛАРДЫН АРЫЗЫ

Көптөн бери кумурскалар,
Таң калышып Эргешке.

– Үйрөнбөптүр, – деп күлүшөт,
Алигиче нан жешке.

Чай ичкен соң дасторконду,
Жыйнаганга жарабайт.
Кадам сайын нан күкүмү,
Чачылса да карабайт!

Биз дыйкандын ак эмгегин,
Ардактайбыз, сыйлайбыз!
Эргеш чачкан нан күкүмүн,
Качанкыга жыйнайбыз?!

КҮНДҮ САГА ЖӨНӨТӨМ

Салам ата!
Сагынбастыр,
Сизди мендей эч киши.
Асандычы сүзүп койду,
Коңшубузду эчкиси.
Чоң казанда сүт толтура,
Көбүк көөлгүп төгүлүп,
А чоң энем көрбөй аны,
Ойго баткан чөмүлүп.
Менден күндө сурап калат,
– Качан келет атаң, – деп.
– Келет деймин аны аяп,
Мен кат жазып жатам деп.
Гозопая кең-кесири,
Жетет кышка жакканга,
Окуу бүтүп байкем келген,
Шайлашты аны башкарма.
Кечээ мага тай акем айтты,
Москва суук экен деп,
Ичигинди алпарсамбы
Ойлойм кантип жетем деп.
Учкум келет сиз тарапка,

Минип алып «атама»,
Күндү сизге жөнөтсөмбү,
Салып жазган катыма.

САЯКАТЧЫ КУМУРСКА

Тал бариги сууга түшүп,
Болду кайык.
Кумурскага мындай кайык,
Эң ыйык.
Жалбыракка шарт олтуруп,
Шилтеп калак.
Тайманбастан саякатка,
Кетип барат.
Теңтуштары кош дегенге,
Үлгүрбөдү.
Жалгыз караан тээ чексизде,
Бүлбүлдөдү.
Теңтуштары кылды кеп-сөз,
Дайындашпай.
Кумурска кетти саякатка,
Кайырлашпай.

ҮЙҮН ТАШПай

Түнү бою булут тынбай,
Элеп чыкты.
Асман, жерди ак шейшепке,
Бөлөп чыкты.
Бүт коркунуч кар алдында,
Калды дайын...
Шагын ийип таазим кылат,
Арча, кайың.
Коен иштен кетип барат,
Кечти сезбейт.
А токулдатып доңкулдак,

Жемин издейт.
Коён ойлойт: «Бул да мендей,
Ичкени – адат!
Үйүн тапшай ар эшикти,
Такылдатат!»

ТӨРТ МЕЗГИЛ

Жаз куттуктап ааламды,
Гүлүн терип шашыла.
Тегерете гүл чамбар,
Кийип алган башына.

Шамал айдап булуттун,
Убадасын сурады.
Дыйкан жерин иштетип,
Эгип жатты буланы.

Кабак-кашы бүркөлүп,
Булуттар тоого көчүштү.
А турналар шашылып,
Батыш жакка кетишти.

Муздак кургак кар түшүп,
Мүлдө көчө карчылдап,
Чана сүйрөп дан сатып
Шакир жүрдү шартылдап.

АДИС ЧАЧТАРАШЧЫ

Африкада чачтарашмын,
Дүкөнүм бар саваннада.
Чөмүлбөймүн пил сыяктуу,
Чад көлүндөй ваннада.
Ата-бабам жираф бу деп,
Атымды да билип койгон.

Бийиктигим алты метр,
Кем эмесмин эч бир бойдон.
Дарактардын сакал, чачын,
Алып турам өзүм барып.
Акация жалбырагын,
Көрдүнөрбү, койдум алып.
Туш-тарабым көлөкөлүү,
Кайчылаймын шашкандан.
Паанек болор Төө кушка,
Жамгыр төксө асмандан.
Ишке кирсе клиенттерге,
Моюн халат тутулбас.
Чач-сакалы өскөн дарак,
Бизден качып кутулбас!

КОРНЕЙ ЧУЙКОВСКИЙ

ЖУУНДУРБЕК

(Жомок)

Төшөктөрүм,
Качты, көрүн,
Шейшеп учту турсам карап,
Жаздык неден,
Кетти менден,
Секирип ал бака сымак.

Билбейм эми,
Эмне дешке,
Шам бекинди,
Минтип мешке.
Мен китепти,
Алам десем,
Менден качып кеткен экен.
Кеткен экен.

Самоварга келе калып,
Чай ичем деп турсам жанып:
Ал соргогуң качты менден,
Жан сыяктуу отту көргөн.

Бул эмнеси,
Кандай жорук?
Барат деги,
Эмне болуп?
Чаң-тополоң,
Мына келип,
Баш айланды,
Тегеренип!

Жүгүрүүдө,
Дазмал,
                    өтүк,
Куймак болсо.
Калды кетип.
О, алардын
                    артынан бүт,
Өздөрүнчө кетип жатты
Көсөө,
                    Белбоо,
                    Күбүрөшүп.
Учуп колдон,
                    Чаң-тополоң.
Бардыгына эмне болгон.

Бир карасам апамдын,
Бөлмөсүнөн аксаган.
Жуунгуч өзү чыкты да,
Башын чайкайт башкадан;

«Ах сениби, кир болгон,
Торопой да эп экен.
Моручунун өзүндөй,
Эмне болгон кебетең?!

Моюнунда чексе кир,
Сыя болгон мурунун.
Колун минтип кап-кара,
Мобу шымың тап-таза. —
Качпа мына карматпай,
Жеталбай сен курудун?!

Жарык чачып таң атса,
Жуунат мышык, чычкандар.
Жуунат коңуз, жөргөмүш,
Жерде-көктө учкандар.

Тазалыкты билбедин,
Кабат-кабат кирлерин.
Күйүп сага не дейин,
Качты байпак, мээлейиң.

А мен улуу Жуундургуч,
Таза жүргөн Жуундурбекмин.
Жуунгучтардын начальниги,
Сүлгүлөрдүн командири,
Ден-соолугу боём көптүн.

Мен чакырсам жерди тээп,
Аскерлерим бүт келет.
Бет жуугучтар шатырап,
Кирип келет тапырап.

Үн чыгарып шарактап
Буту менен тарактап,
Сурайт сенин жашынды, —
Бүт самындайт чачынды.
Бет жуугучка тазартып,
Сууга малат башынды!»

Илегенди чакырды,
«Келбейсиң» — деп бакырды!

Абалыңа сүйүнбө, –
деди ал,
Жуунгун кирлүү бетинди, –
деди ал.
Агартып кел этинди, –
деди ал.
Аткарбасаң сөзүмдү, –
деди ал.
Жеп коёмун өзүңдү, –
деди ал.

Карабай алды-артыма желдей желдим,
Жуунгучтун алдына мен жетип келдим!

Самын сүртүп,
Самын сүртүп,
Аны аябай көбүртүп.
Сыяны дагы,
Ылайды дагы,
Кетирдим самынга жедиртип!

Бүт агартып этимди,
Жууп жаттым бетимди.
Көрдүм, айтсам чынымды, –
Колго келген шымымды.

Куймак келди «болсун» деп,
Мени жеп ал досум деп.
Майланган нан көрүп ишти,
Ал оозума келип түштү.

Мына ачылып китебим,
Жаркылдатты бүт өңүн.

Грамматика, эсеп менен,
Бийлеп жатты сүйүнгөндөн.

Жуундургуч мына эми,
Сүлгүлөрдүн командири.

Таза жүргөн эң атактуу,
Жуундурбек деген пири.
Мага келип бийледи,
Бетимен өөп сүйлөдү:

Азыр сени мактаймын мен,
Аппак болдуң пахтага тең.
Таза жүрүү сага кеппи,
Ыраазы кылдың Жуундурбекти.

Айтпай жуунгун эч кимге,
Эртең менен кечинде.

Арабыздан,
Тартип бузган,
Моручуга,
Жуунбаган –
Уят, Уят!
Уят тууган!

Жашасын жыттуу самын болгон үлгү,
Жана да жумшак сүлгү.
Порошок тиш тазалап,
Тарасын чачты тарак!

Чакада, тепшилерде, илегенде,
Деңизде, океанда жана көлдө.
Кана эми, биз туралы дайым жуунуп,
Шумкуйлу, сүзөлү бир чабак уруп!

Мончодо, ванналарда кирип бууга,
Ар качан ар убакта,
Түбөлүк алкыш сууга!

ЧЫМЫН, ЧЫМЫН ЧЫҢКЫЛДАК

Чымын, чымын чыңкылдак,
Бара жатты ыр ырдап.

Ал талаага барыштыр,
Акча таап алыптыр.

Базарга тез келип ал,
Сатып алат самовар:

«О, коңуздар келгиле,
Чай ичип, нан жегиле?»

Көп коңуздар келишип,
Жатты тамак жеп-ичип

Үй коңуз келип көчөдөн,
Ичти эки-үч кеседен.

Жибиди деп бүт денем,
Көбү ичишти сүт менен.

Жатты Чыкең келгин деп,
Туулган күнүн белгилеп!

Чымынга бүргөлөр келишти,
Өтүктү белек деп беришти.

Жалтырайт басканда жаныңдан,
Алтындан сыдырма тагылган.

Келди мына чымынга,
Эне-аары таранып.
Ал да куру келбептир,
Келген тура бал алып.

«О периштем көпөлөк,
Бал каймактан жесеңиз?
Жакпай калды көрүнөт,
Даярданбай кечээ биз?»...

Аңгыча чыгып бир жөргөмүш карыган,
Чымынды сүйрөп түнүлдүрдү жанынан.

Байкуш Чымын чыңырды,
Чымын жандан түнүлдү.

«Айланайын меймандар,
Шумпай чыкты жолуман!
Аябадым барымды,
Чай ичтинер колумдан.
Чыгаргыла мени эптеп,
Жөргөмүштүн торунан!»

Бирок баары жорголоп,
Жатышты корголоп.
Башын араң батырып,
Бурч кычыкка жашынды:

Коңуздар бекинди диванга,
Жашынышты курттар дубалга.
А бүргөлөр качты,
Эсине албай кармашты!
Эч ким ордуна жылбады,
Айтсак чынын:
Өлсөң өлө бер дегенсип,
Байкуш Чымын!

Чегирткечи, чегиртке,
Жакшы эле жан семиртсе.
Такыр кылбай чекилик,
Келди секирип.
Көзү тостоюп,
Турду мостоюп!

А шумпайдын көздөрү жайнады,
Чымындын колу-бутун жиби менен байлады.
Курч тиштерин жүрөгүнө аштады,
Эми анын канын соро баштады.

Бошонууга Чымын чыркырап,
Жанын үрөйт.

А шумпайың унчукпайт,
Күлүмсүрөйт.

Чиркей келип ангыча,
Иши чыкты онунан.
Кол чырагы бар экен,
Жарык чыгат колунан.

«Кайда канкор шумпайың,
Башын айра муштайын!»

Жакын учуп келди да,
Ал баштады урушун:
Башын үзө чапты да,
Кынга салды кылычын!

Колдон тартып Чымынды
«Айтайын – дейт сырымды:
Кан ичкичти жок кылдым,
Көңүлдү эми ток кылдым.
Макул болсоң сөзүмө,
Үйлөнөйүн өзүнө».

Жан-жаныбар жашынган,
Жерлеринен чыгышты:
«Алкыш, алкыш Чиркейге?! –
Деп макташып турушту.

Чуркап келип коңуздар,
Тезден отту жагышты.
Кубанычтуу сүйүнүп,
Баары дүрбөп калышты.

Кыркаяктар канаке,
Бол тезинен келгиле,
Музыканттар ойношсун,
Бирге бийлеп көргүлө?

Барабандар жаңырып,
Сызгырылды кыл кыяк.
Чымын, Чиркей бийлешти,
Кийгендери чылгый ак!
Түк карабай шартына,
Бийлеп кирди кантала.
Сөөлжан болсо курт менен,
Бий баштады бүтпөгөн.

Бай мырзалар коңуздар,
Пейили ток сүйлөшөт.
Көпөлөктү айлантып,
Кол булгалап бийлешет.

Тар-ра-ра-ра жашанар,
Бийлеп кирди пашалар.
Бүт эл алды сүрөөгө,
Чымын чыкты күйөөгө.
Бар тура анын убайы,
Ал Чиркейдин жубайы!

А кумурска, кумурска,
«Туруш жок деп урушка». —
Жары менен бийледи,
Бүргөлөргө сүйлөдү;
«О бүргөлөр, бүргөлөр,
Антип бизге күлбөнөр.
Тара-ра-ра, та-ра-ра,
Таарынышып жүрбөнөр?»

Кычырашып өтүктөр,
Тарсылдашат такалар!
Таң аткыча бийлешмек,
Болду мына пашалар.
Жан-жаныбар биригип,
Кубанычка батышты.
Чымын менен Чиркейдин,
Тоюн тойлоп жатышты.

УУРДАЛГАН КҮН

(Жомок)

Күн жаркырап кичине
Кирди булут ичине.
Коен күндү карады,
Айлана бүт караңгы.

Калптын отун тамызган,
Ала каптал сагызган.
Туш-тарапка шашылды,
Турналарга бакырды:
«Кокуй, спорум Лаан баатыр
Күндү жутуп жеп жатыр!»

Айлана бүт кап-кара,
Астанадан аттаба:
Чыкса эшикти ким ачып –
Ал жоголот адашып.

Таранчы ыйлап ачынат:
«Чыкчы, Күнүм батыраак!
Күнсүз жыргал берилбейт,
Жерден буудай көрүнбөйт!»

Өздөрүн кыйнап,
Коендор ыйлап:
Кулактары салаңдайт,
Үйлөрүнө баралбайт.

Тостогой көз суу чаян,
Сойлойт кара жер менен.
Карышкырлар улушат,
Келе жатып төр менен.

Абдан басып ой,
Эртелеп эки кой.
Жатты эшикти койгулап:

Та-ка-так, та-ка-так!
«Эй, жырткычтар чыккыла,
Лаан баатырды жыккыла!
Ал ач көзүң тоюптур,
Күндү жутуп коюптур!»

Ширин окшойт Жан деген:
«Ким күрөшөт Лаан менен.
Ал азуулуу, карылуу,
Күндүн бербейт жарыгын».

Аюунун ийинине келишти алар:
«Чык, – дешти – мезгил эмес үйдө калар.
Жатканың жетет, жалкоо, соруп бармак,
А күндү ким куткарып алып калмак!»

Бул сөздү укту аюу абдан жерип:
Келди ал сазды бойлоп тегеренип.
Кайгырып анан токтоп аздан,
Чакырды балдарын бүт эми саздан:

«Ой, кайда тампагайлар, барасыңар?
О мени карыганда аясаңар?»

А сазда Аюу-эне барат улам,
Балдарын издейт дүмүр арасынан,
Балдарым, жоголдуңар силер кайда?
Же түшүп кеттиңерби терең жайга?
Болбосо кокусунан иттер талап
Кеттиби ичиңерден бирден жарып?»

Ал кечке токой ичин аралады,
А бирок, балдарын эч табалбады.
Көрдү бир үкүлөрдү бара жатып,
Карашкан эки көзүн балбылдатып!

Коён чыгып алдынан,
Айтты сөзүн камдаган:

«Турган уят майышып,
Коең эмес, Аюусун.
Лаан баатырга баргынын,
Кекиртектен алгынын.
Колун кол, бутун бут кылып,
Күндү келгин кустуруп.

А күн кайра жаркырап,
Күйсүн көктө шам чырак.
Сенин тентек балдарың,
Тентиген мамалактарың. –
«Чоң ата биз келдик» – дешип,
Кучакташсын эркелетип!»

Турду да,
Аюу баатыр,
Чыңырды.
Аюу баатыр,
Чоң дайра,
Тарапка эми,
Ал чуркап,
Келе жатты.

А чоң дайра ичинде,
Лаан жатат,
Суналып.
Анын азуу тишинде,
Нурун сыртка чыгарып –
Же от эмес жагылган.
Алоолонот кызыл күн,
Уурдалып алынган.

Аюу карап асманга,
Түрттү Лаанды капталга:
«Шумпай сага келди ким? –
Күндү кусуп бергениң!
Ансыз сыйрып теринди, –
Сындырамын белиңди. –

Куйругундан сүйрөтөм,
Уурулук не үйрөтөм!»
Күнсүз жердин асманы,
Ааламды түн каптады.

Уятсыз Лаан каткырат,
Куйругу суу чапкылап:
«Мен кааласам тоёмун,
Айды жутуп коёмун!»
Жакындады,
Аюу баатыр,
Ачууланды.
Аюу баатыр,
Чыксын деп,
Шумпайдын,
Азыр жаны.
Бүктөп, чапчып,
Жатты аны:
«Көрөсүң бирди,
Бербесең Күндү!»

Лаан коркуп жанынан,
Үнү чыкты жалынган.
Оозун кенен
Ачканда,
Күн куланып чыкты да,
Туруп калды асманга!

Анын нуру жашыл, ак,
Жатты жерге чачырап.
Салам, күнүм адашкан!
Салам, сага көк асман!

Канаттуулар ыр курап,
Көктө учушту пырпырап.
А коёндор, коёндор,
Көк майсага умтулат.
Келе жаткан көңүлдүү,

Мамалактар көрүндү.
Томпондошуп келишип,
«Чоң ата, биз келдик» – дешип,
Кучакташты эркелешип.

Башталды оюн-жарышуу,
Кубанычтуу баарысы, –
Тыйын чычкан, коёндор,
Кыздар, балдар баарысы.
Аюуну өөп кучактап,
Бу күн үчүн рахмат! –
Деп жатышты ызааттап!

ЖАҢЫ КАЗАН ЖӨНҮНДӨ ЖОМОК

I бөлүм

Апам, атам базардан,
Бүтүрүшүп көп ишти.
Аппак калай казандан,
Бирди сатып келишти.

Алоолонтуп от жагып,
Кыркып пияз сабагын,
Этин кууруп, туз салып
Камдап жатты тамагын.

– Кеттим! – десем:
– Каякка?
Кеңешкин – дейт кардына...
Булоолонтуп табакка
Палоо келди алдыга.

Бердим курсак азабын!..
Табакта жук калабы?!
Ушул калай казандын
Кандай ширин тамагы?!

– Үйдүн ичин жыйнагын,
Карагын, – деп Бекишти, –
Апам, атам кийинип,
Театрга кетишти.

Мен Бекишти жетелеп,
Чыгып кетип көчөгө,

Келдик үйгө кеч кирип
Тартылаарда көшөгө.

Тамызбастан чыракты,
Мен кирсем ашканага,
Тосо калып кулакты
Көп ой түштү санаага.

Карап тыптынч турамын,
Терезеде гүлдөрдү.
Анан укту кулагым,
Шыбырашкан үндөрдү:

– Жалап, жатса мышыктар
Калбады, – деп дарманым, –
Казан, Аяк, Кашыктар,
Айтышууда арманын.

Чөмүч айтат:
– Эми мен,
Мына ушуга капамын,
Эки-үч күндөң бери мен,
Жуулбай минтип жатамын.

Моюнумду койкойтуп
Идиш элем жасанган,
Жатам абдан уялып,
Жаны келген казандан.

Казан айтат:
– Өңүмөн
Капа болдум өзүмө...
Кантип шундай көрүнөм,
Бирөөлөрдүн көзүнө.

Кашык айтат:
– Болуптур,
Мына мени карачы?

Жалаң кирге толуптур
Колдорумдун салаасы.

Бокал, Фужер:
– Көрчү, – дейт,
Олтурушуп арызга, –
Бизди чайкап койчу, – дейт,
Сууну сурап карызга.

Мен бул жерден чынында
Таппай калдым амалым.
Бет кызарып тынымга,
Уялып жер карадым.

Мен чыракты тамызып,
Жок болсо да убактым,
Ысык сууну агызып,
Идиш-аяк жууп жаттым.

II бөлүм

Атам, апам келишти,
Эл жатарда кеч, түндө.
Буларды айтып беришти,
Каалабадым эч кимге.

Экинчи күн жашынып,
Ашканага башбаксам:
Үндөрдү уктум акырын,
Шыбырашып жатышкан:

– Акылы бар неме экен
Ушул үйдүн баласы...
– Эгер жалган дебесең –
Таза жууптур, карачы?

Калай казан сөз айтат:
– Калдым мына жалтырап!
Кашык жаңды кашайтат:
– Мен! – деп сенден жаркырак!

Чөмүч сөздү жылдырат:
– Кыйын го деп бул анда!
Бокал кетти шынгырап:
– Аныңа түк кубанба?!

Чайнек сурайт чыныдан:
– Айткынын дейт чыныңды?
Рюмкалар булундан:
– Уккула дейт ырымды.

Чыкты сөздүн жарышы,
Бир бирине байланып!..
Кетмек кантип баарысы
Чыр-чатакка айланып!

Мен мында өз убакты,
Алаксытып талашты,–
Жагып ийсем чыракты,
Баары мага карашты.

– Талаш бүттү! Болгула,
Мен эч нерсе укпадым! –
Коюп өз-өз ордунда
Жайгаштырдым бүт баарын.

Кашык, Чөмүч, Бокалдын,
Байланышы үзүлдү,
Бардыгы тең өзүнчө,
Текчелерге тизилди.

Оной койдум бычакты,
Колдоном деп күнүгө,
Капкагын жаап Казанды,
Салдым шкаф түбүнө!

Дайым оюн кура көр,
Биздин намыс-ар сымак!
Түбөлүккө тура бер,
Тазалыгым жалтырап!!

